

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, кіраўніцтва на справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Міністэрства кінематографіі БССР і Камітэта на справах культуры-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР

№ 48 (643)

Субота, 29 лістапада 1947 года.

Цана 50 кап.

Пяцігодку — у чатыры гады!

Гэты баявы кліч разбіўся па краіне з горада Леніна, горада-героя, які ў дні Вялікай Айчыннай вайны праявіў нябачаную ў свеце мужнасць і ў дні мірнай стваральнай працы ідзе ў першых рэдах барацьбы за будову камунізму. «Мы заклікаем усіх рабочых, інжынераў, тэхнікаў, майстроў і служачых сацыялістычнай прамысловасці і транспарта далучацца да нашага пачыну, шырока разгарнуць Усеагульнае сацыялістычнае спарніцтва за выкананне пяцігодкі ў чатыры гады», — пісалі ленінградцы ў сваім звароце да ўсіх работнікаў прамысловасці Савецкага Саюза. Іх баявы кліч пачулі рабочымі Урала і Украіны, Сібіру і Беларусі. І ў адказ пачуліся словы ўхвалы і падтрымкі пачыну ленінградцаў.

— Ідзе на шляху слаўнага горада Леніна. Даможамся новых бліскучых перамог у будаўніцтве камунізму. Выканаем пяцігодку ў чатыры гады! — адказалі ленінградцы.

18 гадоў таму назад, калі наша краіна прыступіла да выканання першай пяцігодкі з Ленінграда пачуўся заклік да арганізацыі сацыялістычнага спарніцтва. Як гарача тады адгукаўся працоўны нашай Радзімы на гэты заклік! Ударны будоўлі, ударныя прадпрыемствы, ударнікі вытворчасці рушылі ў вялікі паход за сарваму сацыялізму ў нашай краіне, салыства ўсталява на шлях калектывізацыі і сацыялізму перамог.

Цяпер, калі наш народ будзе камуністычнае грамадства, заклік да выканання пяцігодкі ў чатыры гады натхняе мільёны масы нашага народа на новыя вытворчыя подзвігі.

Васіль Матросоў, Мікалай Расійскі, Аліна Кузняцова, Аляксандра Іванова — гэта лепшыя людзі нашай краіны, стыханнаўцы, якія перакрываюць усе нормы, што існавалі дагэтуль, ствараюць умовы для ператварэння ўчасткаў, пацэў і нават прадпрыемстваў у стыханнаўскія.

Багата героямі пасляваеннай Сталінскай пяцігодкі і беларуская зямля. Сотні фабрык і заводаў на два і тры месяцы раней выканалі план гэтага года. Муляр Пётр Дудко выпрацоўвае 15 норм за змену, штукатур Карп Гуцін і Пётр Кароўкін — 10 норм за змену. Стаханавец Мінскага аўтазавода Сафраонаў выканаў 5 гадавых норм і такім чынам даўно ўжо завяршыў пяцігодку. 29 стыханнаўцаў яго цэха выканалі па 3—4 гадавыя нормы, электразаўрашчык Жыгальда за 10 месяцаў даў дзве гадавыя нормы. Цалкам аўтазавод выканаў план гэтага года да 1 кастрычніка і ўзяў на сябе абавязальства выканаць пяцігодку ў чатыры гады, а трактарны завод — план першага квартала 1948 года завяршыць да 1 студзеня 1948 года, каб варты адзначыць выбары ў мясцовыя Саветы БССР.

Вось якую невычайную крыніцу працоўнага энтузіязма ўспальхнуў патрыятычны заклік ленінградцаў. Ён абудзіў лепшыя і высокароднейшыя пачуцці сацыяльна-чалавеча-грамадзянска да свай Радзімы, які гатовы для яе добра і росквіту самазварна працаваць і перамагаць на працоўным фронце так, як ён перамагаў у вайну.

Таварыш Сталін гаварыў: «Рабочыя, сяляне і інтэлігенцыя нашай краіны ўспрынялі пяцігодковы план, як

баявую праграму, якая адпавядае іх жыццёвым інтарэсам. Можна спадзявацца, што савецкія людзі, на чале з камуністычнай партыяй, не пашкадуюць сіла і працы для таго, каб не толькі выканаць, але і перавыканаць новую пяцігодку». Глыбокая адпаведнасць пяцігодковага плана жыццёвым інтарэсам народа выклікала магутны патрыятычны рух за выкананне і перавыкананне яго. У адказ на актывізацыю сусветнай рэакцыі савецкія людзі прыспяшаюць свой крок на шляху да камунізму, яны вырашылі быць па ўсеўзбраенні. Рабочыя вытворчасці далі мільёны тон прадукцыі звыш плана, сяляне забяспечылі краіну дастатковай колькасцю хлеба.

Як адказаць нам, пісьменнікам і работнікам мастацтва Савецкай Беларусі, на заклік ленінградцаў?

Наш адказ можа быць толькі адзін — бліжэй да жыцця, бліжэй да творцаў нашай гераічнай сучаснасці. Мы павінны намаляваць для нашых сучаснікаў і нашчадкаў гераічныя справы савецкага народа, паказаць, як праз натхнёную працу людзей нашай Радзімы выяўлялася жыццёвы абрыс камунізму. Нашы творы павінны натхняць стыханнаўцаў фабрык і заводаў на выкананне пяцігодкі ў чатыры гады.

Беларускія савецкія пісьменнікі, мастакі, кампазітары, акторы маюць усе магчымасці для непасрэднай сувязі з гераічнай пасляваеннай Сталінскай пяцігодкі. А між тым, гэтыя магчымасці ўсё яшчэ дрэнна выкарыстоўваюцца нам. Ужо вылучана некалькі брыгад у Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР для работы на аўтамабільным і трактарным заводах, намячаны нават план выдання кнігі пра трактарны завод, адбылося пасяджэнне Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР на трактарным заводзе. Скажаны былі вельмі прадзіўныя і прачульны словы, але, тым не менш, справа не арушана з месца.

Таварышы пісьменнікі! Рабочы-стаханавец, калі бярэ на сябе абавязальства, дык абавязкова выконвае яго. Давядзе і мы ў гэтай справе паследству іх прыкладаў. Абавязаліся трымаць шчыльнейшую сувязь з аўтамабільным і трактарным заводамі — будзем яе трымаць, абавязаліся стварыць кнігу пра будаўніцтва трактарнага завода — давайце створым яе.

Жывое адносіне з лепшымі людзьмі нашай сацыялістычнай вытворчасці невымерна ўзбагаціць нас новымі цудоўнымі вобразамі людзей, што будуюць камуністычнае грамадства.

«Мы жывем у такі век, — гаварыў таварыш Молатаў у дакладзе аб 30-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, — калі ўсе дарогі вядуць да камунізму». Нашы стыханнаўцы, нашы сацыялістычныя прадпрыемствы, якія ўзяліся выканаць пяцігодку ў чатыры гады, прыспяшаюць наступленне гэтай вялікай эры ў гісторыі чалавечтва.

Таварышы пісьменнікі, мастакі, кампазітары, акторы! Даможамся савецкаму народу ў здзяйсненні вялікіх прадзіжжэнняў, падзеньных партыяй Леніна — Сталіна, будзем іці рука ў руку з нашымі гераічна-стваральнікамі, каб унесці варты ўклад у справу перамогі вялікіх ідэалаў Леніна і Сталіна, вялікіх ідэалаў камунізму.

Выбарчая хроніка

Пісьменнікі ПЕРАД ВІБАРШЧЫКАМІ

Гэтымі днямі брыгада беларускіх пісьменнікаў у складзе П. Панчанкі, В. Віткі і М. Модэля наведала г. Барысав, на прадпрыемствах і ў устаноўках якая пісьменнікі выступілі перад выбаршчыкамі.

На агульнагарадскім вечары М. Модэль зрабіў даклад «Беларуская літаратура за 30 год». Пасля даклада П. Панчанка і В. Вітка прачыталі свае вершы.

З вялікім поспехам прайшла літаратурныя вечары на дрэвапрацоўчым камбінате, у чыгуначным клубе станцыі Барзіна, у педучылішчы і лесатэхнікуме.

Пісьменнікі сустрэліся з творчым калектывам Беларускага Дзяржаўнага тэатра музыкамеды, дзе М. Модэль выступіў з дакладам аб дасягненнях беларускага тэатральнага мастацтва за трыццаць год. Таварыш П. Панчанка і В. Вітка прачыталі вершы па радыё, абласная газета «Савецкая радзіма» надрукавала іх новыя творы.

Брыгада пісьменнікаў у складзе П. Пестрака, І. Мележа і У. Агіевіча наведала горад Гродно. На прадпрыемствах і ў навучальных устаноўках горада былі праведзены літаратурныя сустрэчы з чытацкай і выбаршчыкамі. З дакладам «Беларуская савецкая літаратура вялікага трыццацігоддзя» выступіў У. Агіевіч.

З чыткай сваіх новых твораў выступілі П. Пестрак і І. Мележ. На паседжанні літаб'яднання былі разгледжаны творы маладых пісьменнікаў Гродзеншчыны. У абмеркаванні твораў прынялі ўдзел П. Пестрак, І. Мележ, У. Агіевіч.

ЛІТАРАТУРА ДЛЯ ХАТ-ЧЫТАЛЬНЯЎ

Рэспубліканскі бібліятэчны калектар скамплектаваў і накіраваў у хат-чытальні і сельскія клубы рэспублікі 1502 бібліятэчныя літаратурныя выданні ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных.

У бібліятэчкі ўвайшлі кнігі: І. В. Сталіна — «Даклад аб праекце Канстытуцыі СССР», М. І. Калінін — «Магутнасць савецкай дзяржавы», «Канстытуцыя СССР», «Канстытуцыя БССР», «Палажэнне аб выбарах у мясцовыя Саветы Беларускай ССР», В. М. Молатаў — «30-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі» і іншыя літаратура.

У бліжэйшыя дні для хат-чытальняў і сельскіх клубоў, дзе абсталяваныя агітпункты, накіроўваецца яшчэ 900 бібліятэчак з выбарчай літаратурай.

ЗА ТЫДЗЕНЬ

Адзіным пачуццём

Зварот ленінградцаў да ўсіх работнікаў прамысловасці аб выкананні пяцігодкі за чатыры гады сустрэў гарачую падтрымку працоўных Савецкага Саюза, у тым ліку і працоўных Савецкай Беларусі.

Па ўсёй рэспубліцы прайшлі многалюдныя мітынгі. Калектывы фабрык і заводаў узлі на сябе канкрэтныя абавязкі па дзятрмінавому выкананню пасляваеннай Сталінскай пяцігодкі.

Калектывы Мінскага трактарнага завода абавязаліся да дня выбараў у мясцовыя Саветы выканаць план першага квартала 1948 года. Знатны муляр Белтрактарстрой Пётр Дудко ўзяў сабо выпрацоўку да 15 норм за змену. Штукатур Карп Гуцін і Пётр Кароўкін выконваюць па 10 норм за дзень. Токар т. Лугоўскі ўзяў абавязак выканаць норму на 350—400 проц. і свой пяцігодковы план выканаць у 1948 годзе.

Калектывы Мінскага аўтазавода асобнае выпуску новых аўтамабіляў-самазавалаў, аўтапрычэпаў і вузлоў аўтамашын Маз-200.

Фабрыка імя Тэльмана да 3 лістапада выканалі свой гадавы план. Да канца 1947 года яна дасяг 135 тысяч пар абутку звыш плана. У 1948 годзе фабрыка да дзёна выпуску прадукцыі да даваеннага ўзроўню. Калектывы фабрыкі адзінадушна вырашылі выканаць план пасляваеннай пяцігодкі за тры з паловай гады.

На магілёўскіх прадпрыемствах цэлыя брыгады і змены пераходзяць на стыханнаўскія метады работы. 20 лістапада на швейнай фабрыцы імя Валадарскага брыгады т. т. Беленькай, Раманенка, Марковіч і Хайдліна выканалі дзённыя нормы на 123—125 проц. Спартыўчыцы з імі, брыгады т. т. Каждан і Калювай далі дзённую норму на 150—153 проц. 16 работніц гэтай фабрыкі ўжо выканалі на 2 гадавыя нормы, 198 чалавек працуюць у лік плана 1948 года.

Чыгуначнікі ст. Маладзечна вынеслі Радыню да дня выбараў у мясцовыя Саветы — 11 студзеня 1948 года выканаць

ЛЕКЦЫІ, ДАКЛАДЫ, ГУТАРКІ

Культасветустаноўвы рэспублікі разгарнулі дзейную падрыхтоўку да выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных.

У бібліятэках, клубах і хатах-чытальнях Віцебскай вобласці за апошнія дні праведзена шмат дакладаў і гутарак аб Сталінскай Канстытуцыі, аб выбарчым законе, аб правах і абавязках савецкіх грамадзян. Іх праслухалі 12 тысяч выбаршчыкаў.

ОПЕРНЫ ТЭАТР ДА ВІБАРАЎ

Актыўны ўдзел у падрыхтоўцы да выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных прымае калектыв тэатра оперы і балета. 35 артыстаў тэатра а'ўляюцца агітатарамі на выбарчых участках. Імі праведзены ўжо 22 гутаркі на тэмы аб «Палажэнні аб выбарах у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных» і па дакладу тав. Молатава аб 30-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Народная артыстка БССР А. Нікадэва вылучана ў акруговую выбарчую камісію па выбарах у абласны Савет дэпутатаў працоўных; заслужаны артыст БССР І. Мурашэў, артысты У. Таланкі, Т. Узунава і Ю. Хіраска — у камісіі па выбарах у раённыя Саветы дэпутатаў працоўных; артыстка балета Н. Золатава — у камісіі па выбарах у гарадскі Савет дэпутатаў працоўных; ва ўчастковым выбарчым камісіі выбраны народны артыст БССР І. Балочын, артыст К. Пуроўскі, мастак П. Масленікаў. Усеяго ў Акруговыя і ўчастковыя выбарчыя камісіі ад тэатра вылучана 36 чалавек.

23 лістапада адбылося адкрыццё агітпункта пры тэатры. На адкрыцці былі прышаны выбаршчыкі, з якімі сакратар партарганізацыі тэатра тав. Н. Гасцілюк прачытаў гутарку аб выбарах у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Пасля гутаркі прысутныя праглядзелі балет «Раймонда».

У агітпункце выбаршчыкі могуць атрымаць неабходную літаратуру, газеты, часопісы.

Для абслугоўвання выбарчых участкаў Мінска арганізавана брыгада артыстаў пад кіраўніцтвам заслужанага артыста БССР У. Шахрая. Брыгада дасць для выбаршчыкаў 30 канцэртаў. Праведзены ўжо дзве канцэрты — на радыёзаводе і на выбарчым участку пры тэатры.

Чым жыве наша рэспубліка

Подзвіг народа

(Гутарка з нам. Міністра сельскай гаспадаркі БССР т. КРАСІКАВЫМ Н. П.)

Напярэдадні 30-годдзя Савецкай улады з усіх абласцей Беларусі калгаснікі і працоўнае сялянства рапартавалі любімому правадару вялікаму Сталіну аб сваіх працоўных поспехах у барацьбе за ўраджай 1947 года.

— Наша рэспубліка адна з першых у Саюзе выканалі план хлеба-нарыхтовак, — сказаў намеснік Міністра сельскай гаспадаркі Беларускай ССР т. Красікаў Н. П. — 15 верасня калгасы і аднаасобнікі поўнацю разлічылі з дзяржавай па хлебу, а 16-га кастрычніка на нарыхтоўчых пунктах закончылася планавая здача бульбы і гародніны.

Працоўнае сялянства Беларусі ў гэтым годзе прапрацавала на славу. Такага творчага ўдзельна не ведае ні адна краіна на свеце.

У выніку спусташальнай вайны ў многіх раёнах не заставаўся ні жылля, ні будынкаў, ні жыўбы, ні насення. Літаральна на голых месцах калгасы ўздмаліся да жыцця. Дзяржава зрабіла ўсё магчымае, каб дапамагчы нашаму гераічнаму народу аднавіць сваё гаспадарку. І вось прайшло тры гады. Палі ашумелі новыя небывалыя ўраджаямі, зноў адбудаваны жыллёвыя дамы і гаспадарчыя будынкі, на калгасных палях пасуца стады кароў, авечак, хадзяць табуны коней.

Калгас «Чырвоны бераг», Аршанскага раёна, да вайны быў вядомы сваімі багатымі ўраджаямі. Брыгадзіры гэтага калгаса Бондар Кузьма і Таўгер Емель — удзельнікі Усеагульнай сельскагаспадарчай выстаўкі ў Маскве. Бондар Кузьма быў узнагароджаны вялікім залатым медалем і малым сярэбраным за высокія ўраджайныя здабыткі; Таўгер Емель — малым сярэбраным медалем за добры ўраджай гародніны. У гэтым годзе брыгада Бондара Кузьмы сабрала ячменю 29 цэнтнераў з гектара і жыта 22 цэнтнеры. Агародніны брыгада Таўгера сабрала 350—400 цэнтнераў з гектара.

Німецка-фашысцкія захопнікі поўнацю разбурылі гаспадарку гэтага калгаса. Калгаснікі прыклаў усё намаганні, каб на палішчах аднавіць свой родны калгас. За тры гады адноўлена конферма, малачна-таварная, свінаводчая, аўтаводная і птушаня. Пабудаваны 6-кватэрны і 17 аднакватэрных дамоў для калгаснікаў, 2 капошні, ланя, камянея свінашча на 350 тон для гародніны, кавальскі пункт на 120 тон, ток для маладзёў, кароўнік на 80 гадоў. Калгас поўнацю электрыфікаваны, маладзёбы праводзіцца электрычнацю, у кватэрах — радыё. Коней было ў 1940 годзе 45, цяпер 61, кароў—40, цяпер 48, авечак—35, цяпер—79, свіней 12, цяпер—26. Павялічаны пасевыныя плошчы. У 1947 годзе значна павялічыліся ўраджаянасць і прыбыткі калгаснікаў. У 1940 годзе калгаснікі атрымалі на працягдзень 7 рублёў грошай, 1,5 кгр. хлеба, 4 кгр. бульбы, 2 кгр. гародніны, а ў 1947 годзе—33 рублі грошай, 2 кгр. хлеба, 6 кгр. бульбы і 4 кгр. гародніны. Да 10 жніўня калгас поўнацю разлічыўся з дзяржавай па ўсіх пастаўках.

Такі вынік плёнай стваральнай працы калгаснікаў калгаса «Чырвоны бераг». Такія прыклады ёсць у кожным раёне, у кожнай вобласці Беларускай ССР.

Калгас «Перамога», Талачынскага раёна, павялічыў пасевыныя плошчы. Ураджай 1947 года дасягнуў даваеннага ўзроўню. Яравая пшаніца і азімае жыта далі па 15 цэнтнераў з гектара, авёс—16 цэнтнераў. Калгаснікі поўнацю разлічыліся з дзяржавай і атрымалі на працягдзень па 2,5 кгр. хлеба, 8,5 кгр. бульбы і па 6 рублёў грошай.

На стале т. Красікава Н. П. ляжыць акт, складзены 22 жніўня 1947 года. Гэты дакумент варты вялікай увагі. Ён расказавае аб сарвадзеным гераічным подзвігу звычайнага камасолі Папанкі Антанія. Акт дасяганы з калгаса «Чырвоныя лугі», Васілевіцкага раёна, Палескай вобласці. У ім сказана:

«За званом Папанкі Антанія была замалавана пасевыная плошча ў 18,5 га. Жыта — 10 га, ячменю — 4,2 га, прося—1 га, бульбы—3,3 га.

«За званом Папанкі Антанія была замалавана пасевыная плошча ў 18,5 га. Жыта — 10 га, ячменю — 4,2 га, прося—1 га, бульбы—3,3 га.

«За званом Папанкі Антанія была замалавана пасевыная плошча ў 18,5 га. Жыта — 10 га, ячменю — 4,2 га, прося—1 га, бульбы—3,3 га.

КАНЦЭРТЫ ДЛЯ ВІБАРШЧЫКАЎ

Звыш 100 канцэртных брыгад работнікаў мастацтва ўключыліся ў мастацкае абслугоўванне выбаршчыкаў.

На агітпунктах Мінска пабывалі народныя артысты БССР Балочын, Дзянісаў і інш. Артысты Дзяржаўнага рускага тэатра БССР паказалі калектыву аўтамабільнага завода спектакль «Крэмлёрскія кураты». (БЕЛТА).

Звыш асобна сабрала і абмалаціла ўраджай. У выніку атрымана: жыта а і га—па 20 цэнтнераў, ячменю — 30 цэнтнераў, прося — 25 цэнтнераў і бульбы — 300 цэнтнераў.

Калгас «Чырвоныя лугі» з дзяржавай разлічыўся поўнацю, раней устаноўленага тэрміна засяпана насенне.

Хто такая Папанка? Яна нарадзілася ў 1925 годзе ў вёсцы Луці, Чкалаўскага сельсавета, Васілевіцкага раёна, аднакласніца 4 класа. Яна звыш створана ў студзені гэтага года. У авяне — 10 чалавек. Апрацоўка глебы, пасев і догляд за ўраджаем глебы арганізаваны годна аграгатацкіх прамі. Ніжкі авышчаленых цудаў тут няма. Людзі толькі зрабілі ўсё, што ад іх залежыла, каб атрымаць добры ўраджай.

Ішчэ лепшых вынікаў дабілася вярхо Шкурко Тамары з калгаса «Чырвоныя лугі», Брагінскага раёна. Жыта пачмалочна 30,1 цэнтнера з гектара на плошчы 8 гектараў, ячменю—16 цэнтнераў, махоркі—37, льновалакна — 6 цэнтнераў.

Такія велічныя справы адклікнуліся нашы калгаснікі на вялікі большавіцкай партыі дач краіне болей хлеба, зававаць высокі і трывалы ўраджай.

Іх многа, герояў сацыялістычных падзій, выкаваных камуністычнай партыяй і савецкай уладай. Яны адкрываюць новыя старонкі ў гісторыі нашай Радзімы. Беларусь, славуца сваімі пасячанымі ды падзолістымі глебамі, балотнымі багнамі, ператварыцца ў першаславую жытніцу.

Даўно адмышла ў ваябыт доля селяніна, аб якой калгаснікі пісаў Янка Купала: «Ты так-жа, брат, сееш... а дзе твой жытва?»

Замест убогага сялянскага жытва прышло на сацыялістычныя палі новае плённае жытва. Яно разам з багатым калгасным прададнем прышло ў хату калгасніка. Звыш Еўдакі Кухаравай з калгаса імя Сталіна, Васілевіцкага раёна, атрымала ў гэтым годзе ўраджай азімага жыта па 191 пуду з гектара. За перавышэнне устаноўленай нормы авяну налічана дадатковая аплата працы ў колькасці 45 цэнтнераў авяна. Кожны член гэтага авяна атрымае, акрамя устаноўленай аплаты за выпрацаванна працадзі, яшчэ 6 цэнтнераў дадаткова. У калгаса «Новыя Гарбавічы», Аршанскага раёна, у сярэднім сабрава з гектара па 16 цэнтнераў зерняных і 150 цэнтнераў бульбы. Калгаснікам выдзелена на працягдзень авансам па 2,8 кгр. ажожа, 4 кгр. бульбы і па 7 рублёў грошай. Грошым прыбыткам калгаса «Чырвоны салт» гэтага-ж раёна за 11 месяцаў складала 1275 тысяч рублёў. На працягдзень выдзелена авансам 2,5 кгр. хлеба, 6 кгр. бульбы і 10 рублёў грошай. Усе, хто не пашкадуеў сваёй працы для ўсеагульнага добрабыту, той жыве ў дастатку. Іх імёны красуюцца на дошках гонару, з удзячнацю паўтараюцца ўсім нашым народам. Яны завалялі права называцца майстрамі высокіх ураджаяў, а лепшыя з іх—кандыдатамі на высокае званне Герояў Сацыялістычнай Працы.

Дарчы будзе ўспомніць славуцы калгас імя ВВА, Любанскага раёна, аб якім пісаў Янка Купала ў сваёй пэме «Над ракой Арэсай». На багнішчых, балотах тут воляю большавікоў вырасла пудоўная сацыялістычная гаспадарка.

«Раскаваў балота з пуг, з дрыгв непраходнай гераічны вольны люд прапаю свабоднай», — пісаў тады народны паэт. У 1947 годзе ў гэтым калгаса брыгада Кур'яна Аліна сабрала азімага жыта на плошчы 38 гектараў па 20 цэнтнераў з гектара.

Бараньба за ўраджай была ўсеагульнай масавай характар. З месца па месца павялічваліся лік майстроў высокага ўраджая. Тое, што зрабілі ў 1947 годзе беларускія калгаснікі, можна называць гістарычным працоўным подзвігам, вартым толькі савецкага народа. Натхнілі партыя большавікоў і вялікім Сталіным, яны канкрэтнымі справамі адклікнуліся на лётаўскую паставоў ЦК ВКП(б) «Аб мерах удзельна сельскай гаспадаркі ў пасляваенны перыяд».

Сельскагаспадарчыя работы ў асноўным закончаны і закладзены трывалы асновы ўраджая будучага года.

Хай ведаюць ворагі за мяжой, што іхні спадзяванні на нетрываласць сацыялістычнага ладу, разваены, як вецер на полі.

НОВЫЯ ДАМЫ КУЛЬТУРЫ

ГРОДНЯ. У раённых цэнтрах Порава і Барастовіцы пабудаваны новыя раёныя Дамы культуры. Тут выбаршчыкі прагледзілі ўжо гуканае кінокарціны і праслухалі некалькі лекцыяў на перадвыбарчы тэмы. (БЕЛТА).

Першы пленум Саюза савецкіх кампазітараў Беларусі

27 лістапада пачаўся першы пленум Саюза савецкіх кампазітараў Беларусі. Уступнае слова на адкрыцці зрабіў старшыня Саюза савецкіх кампазітараў Беларусі А. Багатыроў. Потым быў праслуханы першы канцэрт а сімфанічных твораў беларускіх кампазітараў: 2-ая сімфонія П. Падкавырава, 2-ая сімфонія Я. Шкоцкіна, кантата «Партызаны» А. Багатырова на словы Я. Купалы, кантата «Слава» В. Залатарова на словы А. Астрыкі.

У наступныя дні на пленуме будуць заслушаны даклады А. Багатырова «Беларуская савецкая музыка за 30 год» і Д. Лукаса «Аб беларускай опернай твор-

насці», Р. Шырма «Беларуская народная песня ў апрацоўцы беларускіх кампазітараў

Опера «Кастусь Каліноўскі». Заслужаны артыст Арм. ССР Н. Сярдобай у ролі Кастуся Каліноўскага; сцэна з 2-га акта. Фота Г. Бугаенкі.

„А Л Е С Я“

Н. ТАМАСОВА

Беларускі Дзяржаўны ардэна Леніна тэатр оперы і балета адзначыў выдатную дату 30-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі дэмакратычнай Беларусі кампазітарам, адной з якіх з'яўляецца опера «Алеся» Я. Цікоцкага (лібрэта П. Броўкі).

Твор Я. Цікоцкага адлюстроўвае славы старыні партызанскага руху ў Беларусі. Сваю оперу кампазітар, натхнёны гераічнай барацьбой беларускіх народных месцінаў, напісаў у гады Вялікай Айчыннай вайны савецкага народа супроць нямецкіх захопнікаў.

Опера Цікоцкага не толькі блізка савецкаму глядзю сваёй тэматыкай. Яна хвалюе сваёй эмацыянальна насычанай музыкай, якая ў асобных момантах уздымаецца да сапраўдных вышніх драматызмаў.

Опера пачынаецца з разгорнутай уверцюры, пабудаванай у форме санатнага алгебра. У павольным уступе праходзіць змрочная, павольна свайго характару, тэма прыгнёту беларускага народа ў перыяд часовай нямецкай акупацыі. Затым падзеі пераходзяць да асобных момантаў п'есы Алеся, заснаванай на народных інтанацыях, і пачынаецца тэма — марш, надзея на шчасліваю будучыню беларускага народа. Апошняя дасягае на уверцюры свайго апофеоза.

Тэматычны матэрыял, нададзены на уверцюры, артыстоўвае сваё поўнае лагічнае развіццё ў оперы. Адрэз-ж пасля уверцюры ў першым акце асноўнай тэмай тэма партызан і народа. На тэме народа пабудавана п'еса Алеся «Прішоўны наш развіццёны час». Інтанацыя блізка да беларускіх жывіўных песень, яна атрымоўвае значнае развіццё, паступова пашыраючыся да выхаду Алеся. Арыя Алеся «Над зямлёю закружылі каруны» носіць некалькі змрочна, амаль трагічны характар, асабліва на словах: «хмара чорная»; а на словах: «Беларусь мая, маці родная» — гучыць стрыжнявая ў оперы тэма Радзімы; яна з'яўляецца музыкальнай характарыстыкай Алеся. Цікавы момант выкарыстання квартэта ходу ў музыцы, якая суправаджае развіццё партызан з народам, такі-ж ход характэрны і для музычнай характарыстыкі Алеся. Гэта інтанацыяна блізка тэме зусім іншым, якая суправаджае развіццё партызан з народам, такі-ж ход характэрны і для музычнай характарыстыкі Алеся. Гэта інтанацыяна блізка тэме зусім іншым, якая суправаджае развіццё партызан з народам, такі-ж ход характэрны і для музычнай характарыстыкі Алеся.

Такім чынам, ужо можна гаварыць аб тым, што кампазітар шырока выкарыстоўвае ў оперы інтанацыяна звышні, блізка да народнай п'есі. Ён не чытуе народную п'есню, а стварае ўласную, своеасаблівую мелодычную мову.

Тут-жа, у першым акце, даецца вельмі ўдала музыкальна характарыстыка немцаў. Перад з'яўленнем немцаў на сцэне — бой барабана, а іх выхад даецца на трытона — паменшанай вышні.

Культурна-навуковым пунктам першай дзеі з'яўляецца эпізод, у якім Дарота пражывае немцаў, і сцэна нескарнага народа, калі людзі стаяць з высокаўзнятымі галавамі, горды ад усведамлення свайго ўнутранай сілы. Гэта сцэна, — адна з вельмі удачных рэжысёрскіх Мардвінава — суправаджаецца шырокім гучаннем народнай тэмы ў аркестры.

Надзвычайнае ўражанне пакідае пачаток II акта. Праз варты двара Даніла выдзіць, як немцы гоняць жанчын у яволью на чужбыню — у Германію. Гэтая сцэна, якая сапраўды ўрушае, змяняецца новай вельмі кантрастнай сцэнай Дароты, што спявае калыханку. Калыханка заснавана на тэме народа і інтанацыяна шчыльна звязана з ёй. Другі акт пачынаецца з сэнс частай змены настрою эпізоду і музычных вобразаў. Сцэна Дароты змяняецца эпізодам Сёмкі Бурачні. Яго характарыстыка звязана з інтанацыяна, якая суправаджае кожную з'яўленне немцаў. І гэта не выпадкова, таму, што Бурачня — здраднік; ён здраджвае Апанасу і выдае немцам месца знаходжання партызан. Але народ жыў, і як сцверджанне гэтага — аркестры магунта гучыць тэма народа... Далей ідзе эпізод — выхад Апанаса. Потым з'яўляецца Алеся, але яна ціпер характарызуецца, як Алеся-партызанка. (Частка музыкі з арыя Апанаса, якая праходзіць на словах: «Ты шуай, зялёны бор»).

Трэці акт оперы — цэнтральны. У ім таксама адбываецца цікавая змена настрою. Пачынаецца ён з трыўножнай мелоды, якая суправаджае з'яўленне партызан, потым у музыцы пачынае адчувацца поўны лесу, чутна песня Марфачкі, затым песня Андрэйкі; яна выводзіць партызан з смутна-трыўножнага стану і змяняецца народнай п'есняй «Ой, пад дубам, дубам», якая пераходзіць непасрэдна ў шпекі. З'яўленне Бурачні зноў уносіць трывогу за лёс Апанаса. Наступная выдатная арыя Алеся заснавана на тэме мары, якая падхвіліваецца хорам, гучыць тую аркестра, і змяняе перамогу.

Чвёрты акт пачынаецца змрочна: Апанас — у яволью. У поўнай цішыні гучыць яго праніжана арыя. Атмасфера становіцца напружанай, здасвай: адбываецца забойства Даніла, які прышоў, каб выратаваць Апанаса.

Саме змрочнае месца ў акце — сцэна падрыхтоўкі да кары. Але карціна раптам змяняецца з прыходам пераапрутых партызан, і срод агульнага напружання чутна ўрачысты рэперт Алеся. Перамога гучыць тэма мары і, як вышэйшы, культурна-навуковы пункт усёго п'явядзяга развіцця драматычнага дзеяння — апофеоз — п'еса Радзімы, якая мае амаль што характар гімна Радзімы, партызан, гневу, мары — праходзіць праз усю музыкальную тэму оперы, злучаючы ўсе асобныя сцэны ў адно цэлае.

Сапраўднымі носьбітамі і выразнікамі ідэй, увабленых у оперы, з'яўляюцца не галоўныя героі — Алеся, Апанас і партызан. Развіццё гэтых вобразаў зусім рознае. Няма сумнення, што вобраз Алеся — цэнтральны ў оперы. У ім уваблены ўсе лепшыя рысы нескарнага народа. Гэта вобраз надзвычай шматбаковы — ён і лірычны і гераічны. У пачатку оперы — Алеся паддаецца ў лірыка-драматычным плане; у канцы — вобраз ён набывае рысы гераіка-драматычнага. Стварэнне яго з'яўляецца выдатнай творчай удачай Л. Александровскай.

Менш пераканаўчы і дзейны ў оперы вобраз Апанаса. Але гэты папрок трэба паклаць аднавіць да аўтара лібрэта, таму што выканаўца ролі Апанаса М. Дзянісаў робіць вобраз гераіка-партызана больш значным, высокародным і мужным, чым аб ім можна меркаваць паводле лібрэта. Апанас-Дзянісаў поўны гневу і нявінаві да ворагаў (перша арыя), поўны веры ў перамогу народа. У той-жа час — гэта глыбока-чалавечы вобраз (дзят з Алесяй у II акце). Але драматург зрабіў Апанаса чамусьці не кіраўніком партызан, а змагаючымся адзіночкай, які сам ідзе ўзрываць пераправу і вельмі хутка трапіць у палон да немцаў. Тым самым ён на працягу значнага часу забавулены магчымасці дзейнічаць.

Асабліва хачацца адзначыць плённую і ўдалую работу В. Валчанскай над стварэннем вобраза Дароты. Роль Дароты Валчанскай праводзіць з вельмі значным артыстычным пацудоў і сілай. Яе сцэна з калыханкай — самая хвалючая ў оперы. Тут артыстка дасягае сапраўднага драматызма.

Вельмі кранае песня Марфачкі, якую з сардэчнай цеплынёй выконвае артыстка Д. Кроз.

„А Л Е С Я“

Н. ТАМАСОВА

Супярэчлівым з'яўляецца ў оперы вобраз Даніла. Даніла — гэта чалавек, які амаль з радзючай пайшоў на службу да немцаў. Ніякэй да савецкай улады, да калгасаў гучыць яго словы: «а некалі бы гаспадаром, ды ўсё адаў у калгас». Гэта думка, трэба меркаваць, вынішвалася ім на працягу доўгага года. Вобраз Даніла паддадзены ў развіццё, але пералом у псіхалогію адбываецца вельмі хутка і тым пераканаўча: ужо ў II акце Даніла з'яўляецца, што жыць з немцамі немагчыма і ў IV акце ён хоча выратаваць Апанаса, што плаціць цывільнай жонцы. Адны ўсе змені душэўнага стану і бунтаванага свету Даніла надзіваць добра перададзены арт. І. Мурманчынам, і гэты крыху змяняе тое ўражанне нежыццёнасці, несапраўднасці, якое пакідае гэты вобраз.

Неабходна адзначыць добрае выкананне артыстам К. Пуроўскім ролі здрады Сёмкі Бурачні. Актар здолеў паказаць усю нікічманасць, подласць і агіднасць гэтага здрады.

Мы не памыліся, калі скажам, што вельмі актыўнай дзейнай асобай оперы з'яўляецца хор-народ. Ён не толькі спявае, а і дзейнічае. Хор у оперы — гэта не дыяграфічны фон, а выдзіленне самаго вострага падзеі Гэта — выдзіленне высокароднага пацудоўнага народа — любіць да радзімы і нявінаві да ворагаў. Дзейны народ і нявінаві да ворагаў. Дзейны народ і нявінаві да ворагаў. Дзейны народ і нявінаві да ворагаў.

Хвалюе і надзвычайнае ўражанне хор у пачатку II акта:

Чым-жа людзі віныя? Гоняць на чужбыню. Не пабачым, мусіць, Болей Беларусі.

У якім адчуваецца ўсё сіла любіць да беларускай зямлі ў сум на ёй.

Падобнае ўражанне пакідае хор партызан у пачатку III акта — поўны настрой трывогі. Тут з'яўляецца трывога партызан за лёс свайго камандзіра. Як кантраст да гэтага — гучыць хор партызан «Ой, пад дубам, дубам».

Паводле значэння хора народу ў оперы твор гэты можна назваць народнай музыкальнай драмай, гераічнай народнай операй.

Лібрэта оперы не можа паклаць адзіночку. Найбольш удаля месцы ў лібрэта-п'есі. Але яго вельмі слаба ў сцэнічных адносінах. У савецкай оперы тэма не можа быць толькі пападам для арыя і сцэны. Ён павінен мець самастойны выразны ідэйны сэнс і змест. На жаль, лібрэта П. Броўкі не адваджае гэтаму патрабаванню.

Музыка значна ўзбагачае лібрэта, г. зн. настрой дзейных асоб, іх уземаадносіны абумоўліваюцца музычным матэрыялам, яго развіццём.

Сцэнічнае дзеянне ў оперы ўзбагачаецца ў выніку ўдалай работы рэжысёра Б. Мардвінава.

Засл. дзеяч мастацтва С. Нікалаеў стварыў дэкарацыі, якія з'яўляюцца добрым фонам для падзей, што разгортваюцца ў оперы. Увогуле мастацкае афармленне спектакля арганічна звязана з тым, што адбываецца на сцэне.

Хочацца адзначыць вялікую работу А. Брона, у асобе якога мы лічыць рад убачыць майстра-дырэжора, пад кіраўніцтвам якога гучанне аркестра было на шпекі вельмі вышнім.

Опера Я. Цікоцкага з'яўляецца сапраўды спедам творам. Гэта вялікі творчы поспех кампазітара і каштоўны ўклад у скарбніцу беларускай музыкі.

Менш пераканаўчы і дзейны ў оперы вобраз Апанаса. Але гэты папрок трэба паклаць аднавіць да аўтара лібрэта, таму што выканаўца ролі Апанаса М. Дзянісаў робіць вобраз гераіка-партызана больш значным, высокародным і мужным, чым аб ім можна меркаваць паводле лібрэта. Апанас-Дзянісаў поўны гневу і нявінаві да ворагаў (перша арыя), поўны веры ў перамогу народа. У той-жа час — гэта глыбока-чалавечы вобраз (дзят з Алесяй у II акце). Але драматург зрабіў Апанаса чамусьці не кіраўніком партызан, а змагаючымся адзіночкай, які сам ідзе ўзрываць пераправу і вельмі хутка трапіць у палон да немцаў. Тым самым ён на працягу значнага часу забавулены магчымасці дзейнічаць.

Асабліва хачацца адзначыць плённую і ўдалую работу В. Валчанскай над стварэннем вобраза Дароты. Роль Дароты Валчанскай праводзіць з вельмі значным артыстычным пацудоў і сілай. Яе сцэна з калыханкай — самая хвалючая ў оперы. Тут артыстка дасягае сапраўднага драматызма.

Вельмі кранае песня Марфачкі, якую з сардэчнай цеплынёй выконвае артыстка Д. Кроз.

Хвалюе і надзвычайнае ўражанне хор у пачатку II акта:

Чым-жа людзі віныя? Гоняць на чужбыню. Не пабачым, мусіць, Болей Беларусі.

У якім адчуваецца ўсё сіла любіць да беларускай зямлі ў сум на ёй.

Падобнае ўражанне пакідае хор партызан у пачатку III акта — поўны настрой трывогі. Тут з'яўляецца трывога партызан за лёс свайго камандзіра. Як кантраст да гэтага — гучыць хор партызан «Ой, пад дубам, дубам».

Паводле значэння хора народу ў оперы твор гэты можна назваць народнай музыкальнай драмай, гераічнай народнай операй.

Лібрэта оперы не можа паклаць адзіночку. Найбольш удаля месцы ў лібрэта-п'есі. Але яго вельмі слаба ў сцэнічных адносінах. У савецкай оперы тэма не можа быць толькі пападам для арыя і сцэны. Ён павінен мець самастойны выразны ідэйны сэнс і змест. На жаль, лібрэта П. Броўкі не адваджае гэтаму патрабаванню.

Музыка значна ўзбагачае лібрэта, г. зн. настрой дзейных асоб, іх уземаадносіны абумоўліваюцца музычным матэрыялам, яго развіццём.

Сцэнічнае дзеянне ў оперы ўзбагачаецца ў выніку ўдалай работы рэжысёра Б. Мардвінава.

Засл. дзеяч мастацтва С. Нікалаеў стварыў дэкарацыі, якія з'яўляюцца добрым фонам для падзей, што разгортваюцца ў оперы. Увогуле мастацкае афармленне спектакля арганічна звязана з тым, што адбываецца на сцэне.

Хочацца адзначыць вялікую работу А. Брона, у асобе якога мы лічыць рад убачыць майстра-дырэжора, пад кіраўніцтвам якога гучанне аркестра было на шпекі вельмі вышнім.

Опера Я. Цікоцкага з'яўляецца сапраўды спедам творам. Гэта вялікі творчы поспех кампазітара і каштоўны ўклад у скарбніцу беларускай музыкі.

„Кастусь Каліноўскі“

І. НІСНЕВІЧ

Вялікі тэатр оперы і балета ажыццявіў настаноўку новай беларускай оперы «Кастусь Каліноўскі» кампазітара Д. Лукаса.

Опера «Кастусь Каліноўскі» прыцягла да сябе вялікую ўвагу нашай грамадскасці. І гэта зразумела, таму што опера з'яўляецца першай спробай паказаць у беларускай музыкальнай драматургіі гістарычнай фігуры народнага змагара, а таксама і таму, што гэтую спробу зрабіў прадстаўнік маладога пакалення беларускіх кампазітараў. Да таго-ж гэта першы яго твор у оперным жанры.

Перш чым пачаць гаворку аб музычнай вартасці оперы Лукаса і аб яе пастаноўцы ў тэатры, неабходна спыніцца на лібрэта «Кастусь Каліноўскага» (аўтар М. Клімковіч).

Каліноўскі з'яўляецца калянальным героем беларускага народа, чалавекам, які не пакідаваў жыцця для свайго Радзімы, свайго народа. Паўстанне Каліноўскага не было бунтам жменькі людзей, незадаволеных самаўладствам і памешчыцкім свавольствам. Гэта было арганізаванае выступленне беларускага народа супроць першым і польскім панам, і ў гэтым яго значнасць. Выходзячы адсюль, перад лібрэтыстам павіна была стаць задача — паказаць адзін з першых рэвалюцыйных рухаў беларускага народа, ролю Каліноўскага як кіраўніка, яго сувязь з народам.

У лібрэта «Кастусь Каліноўскага» мы гэтага не бачым. Лібрэтыст паказаў рад эпізоду з жыцця Каліноўскага: захваленне ідэямі Герцага, каханне да Волгі, сяброўства з Мечыслаў, смецце пранікненне ў прыватную Мураўёва, аршт Каліноўскага з прычыны здрадніцтва Грыгатовіч і некаторыя іншыя. У лібрэта Каліноўскі з народам сустракаецца двойчы, прычым у першай сустрэчы ён глядзіць, як народ невялікі, а ў другой — народ прысутнічае на пакаранні яго смерцю. Зусім зразумела, што пры такім паказе сувязь Каліноўскага з народам застаецца толькі вершчы аўтара лібрэта на слова, што не мае адбывацца рэвалюцыйны рух беларускага народа, якім кіраваў Каліноўскі.

Гаворачы пра абмежаванне дзейных асоб, трэба сказаць, што і тут лібрэта мае шмат хібаў. Волга настолькі блызка, што неабходна быць ў оперы проста вылікае сумненне. Мечыслаў не паказаны, як бліжэйшы памочнік Каліноўскага ў кіраўніцтве паўстаннем. Гэтыя занадта лірычны юнак жыць у лібрэта, відаць, толькі для таго, каб багера кахаючы Марыю Грыгатовіч, адгаджаць аб яе здрадніцтве і пакараць яе адным ударам нажа. Змест таго, каб найбольш поўна і ўсебакова паказаць гэтых двух бліжэйшых да Каліноўскага і яго ідэй людзей, лібрэтыст не звярнуў увагу аднае вобразу Марыі Грыгатовіч. Яе вобраз — другі па сіле пасля вобраза Кастуся Каліноўскага. Гэтым самым аўтар лібрэта нібы супроцьстаяе іх, няправільна акцэнтуючы на тым, што правя паўстання адбыўся толькі з прычыны здрадніцтва Грыгатовіч, у той час, як сапраўдныя прычыны нядачы паўстання больш істотныя і глыбокія.

Такія асноўныя і найбольш істотныя хібы лібрэта «Кастусь Каліноўскага», хібы, якія не маглі быць пераададзены ў оперы і ў спектаклі.

З музыкальнага пункту гледжання самай каштоўнай якасцю оперы «Кастусь Каліноўскі» з'яўляецца не напеўнасць і выдатнае выкарыстанне галасавых мажлівасцяў выканаўцаў. Што датычыць музыкальнай мовы оперы, яна рана сведчыць аб моцных уплывах на аўтара рада кампазітараў — ад Грыгаска-Корсакава да Лятшынскага, прычым у музыцы «Кастусь Каліноўскага» трапляецца рад зваротаў, ідэнтычных некаторым фрагментам з твораў паміжніх вышэй кампазітараў. Гэтым, безумоўна, зніжаецца арыгінальнасць музыкальнай мовы оперы Лукаса.

Пору з удалымі музыкальнымі вобразамі і характарыстыкамі Каліноўскага, Мураўёва і іншых, кампазітар, паводле зусім незразумелых меркаванняў, да музыкальнай характарыстыкі эпізоду павапання студэнтаў ужывае паркуіны харал.

Ад рэдэцкіх гэтым артыкулам мы пачынем абмеркаванне святочнага прэм'ер беларускіх тэатраў.

Ад рэдэцкіх гэтым артыкулам мы пачынем абмеркаванне святочнага прэм'ер беларускіх тэатраў.

Ад рэдэцкіх гэтым артыкулам мы пачынем абмеркаванне святочнага прэм'ер беларускіх тэатраў.

Ад рэдэцкіх гэтым артыкулам мы пачынем абмеркаванне святочнага прэм'ер беларускіх тэатраў.

Ад рэдэцкіх гэтым артыкулам мы пачынем абмеркаванне святочнага прэм'ер беларускіх тэатраў.

У сувязі з тым, што лібрэта оперы не паказвае месца, якое займаў беларускі народ у паўстанні Каліноўскага, кампазітар не здолеў даць музыкальна характарыстыку самой ідэі оперы — барацьбы народа з самаўладствам і шляхтай. Гэта прывяло да разрыву паміж характарыстыкамі сцэнічных вобразаў, бо няма абавязальнай тэмы, з якой можна было-б выходзіць. У музычных характарыстыках гэтых вобразаў няма патрэбнага адзінства.

Неабходна таксама ўказаць на тое, што ў «Кастусь Каліноўскі» аўтар, імкнучыся да поўнай закончанасці і дасягаючы не ў асобных арыях, ансамблях ці хорам, не здолеў, аднак, стварыць бесспарна музыкальна-драматычнага развіцця, бо, робячы ўпор на гэтыя элементы музыкальна-сцэнічнага дзеяння, ён тым самым разрабавіў музыкальна сцэну.

Безумоўна удачай аўтара з'яўляецца умелая выкарыстанне ў оперы беларускага народнага меласа. Ён не ідзе па шляху цытавання народных песень, а выкарыстоўвае іх інтанацыяна, структурныя асаблівасці. Самым «вузкім» месцам у оперы «Кастусь Каліноўскі» з'яўляецца аркестр. Аркестроўка оперы звыразная, мажлівасці інструментаў, іх тэмбравая афарбоўка выкарыстаны вярэцянальна, што прыводзіць да сумбурных гучанняў ці да гукавой пустаты. Драматычна-насычаная вакальна-сцэнічная эпізоды не знаходзяць падтрымкі ў аркестры.

Хоры, які і ўсё, дзе кампазітар можа праявіць свой багаты мелодычны дар, гучаць вельмі ўдала і напісаны з мастром. Спектакль «Кастусь Каліноўскі» (пастаноўшчыкі Б. Мардвінаў і заслужаны артыст БССР У. Шахрай, дырэжор А. Брон, хормайстра заслужаны артыст Казахскай ССР Г. Патроў, мастак заслужаны дзеяч мастацтва БССР С. Нікалаеў, балетмайстра К. Мулер) пакідае даўстае ўражанне: прароблена вялікая цікавая работа, але яна не завершана.

Проста недаўменне вылікае 7-я карціна спектакля, калі замест насычанай вялікім драматызмам сцэны пакарання смерцю Каліноўскага бачым мізэрную групу маўклівага народа, трох барабаншчыкаў, чатырох салдат і ўсю няправільна правядзёную працэдuru чытання прсыду і пакарання смерцю. Незразумела, чаму ўсё сцэны, дзе ўдзельнічаюць прадстаўнікі шляхты, пададзены ў плане нейкага саржу. Вылікае ўзешку нійтуса — пры ад'ездзе Маршалка і адрабцы каліноўскай у бой з казакамі — занадта ўжо «тэатральная» гэта мітусня.

Няясна, навошта пасля забойства Грыгатовіч Мечыслаў спакойна ўкладае акрываўлены нож у кішню і павольна, нібы не хочучы, адзвае капылюш і пелярню, хоць прыйшоў без іх. Занадта расцягнута першая карціна, якая, па-сутнасці, паміна папаземамці слухача з ідэяй спектакля і асноўнымі дзеючымі асобамі, апрача Мураўёва і Лосева.

Вельмі ўдала шоста карціна — сцэна Каліноўскага ў турме.

Калі ўсе памяншыя вышэй, апрача сёммай, карціны і сцэны адчуваюць патрэбу ў дапрацоўцы, дык сёмай карціна патрабуе проста карнай перапраккі, бо замест таго, каб у скандэсанавым выглядзе выніць ідэю оперы, яна не зводзіць на-нішто. Меркаваць аб рабоце дырэжора з аркестрам вельмі цяжка, бо яму прыйшлося мець справу з няўдзячным для выканання матэрыялам. Наогул-жа, музыка бок усёго спектакля на належнай вышні. Тое-ж можна сказаць, у прыватнасці, і пра хор.

Адной з буйнейшых удач спектакля з'яўляецца работа мастака, якая вылікае задавальненне і пацудоўны меру і малыўнасцю. Мазурка пастаўлена з добрай выдумкай, але тэхнічна ў балета яшчэ не дапрацавана.

Пераходзячы да ацэнкі асобных выканаўцаў, трэба проста сказаць, што іх праца заслугоўвае ўсялякага ўхвалення. Характэрна, што нават такія дробныя эпізодычныя ролі, як ролі жонкі Маршалка (А. Кастеніч) ці дзятчын (А. Барсукова), паказалі вялікую ўдумліваю работу выканаўцаў, а дзед-бабыля ў выкананні саліста Ю. Матраева проста ўзорны ў сцэнічных і вакальных адносінах вобраз. Сцэнічна і вакальна праца, прароблена засл. арт. Армянскай ССР Н. Сярдобавым (Каліноўскі), сведчыць аб вялікім мастацкім пацудоў і культуры артыста. Вобраз, створаны Сярдобавым, захваляе з першага моманту яго з'яўлення на сцэне, надобна застаючыся ў паміні гледзца, як узор выдатнага майстэрства і талента выканаўца, які надзіва лёгка і пераканаўча малюе розныя этапы ў жыцці Каліноўскага, вылікаючы да яго несалябную цікавасць на працягу ўсяго спектакля.

Абедзве выканаўцы партыі Марыі Грыгатовіч (народная артыстка БССР, лаўрэат Сталінскай прэм'іі Л. Александровская і артыстка В. Фурс) правялі перадаюць усю гаму пацудоў і перажыванняў пакрыўджанай і свайм каханні да Каліноўскага авантурысткі, якая спачатку зрабілася паслухальнай зброяй «белага жонда», а пасля — прадстаўніцкай царскага самаўладства. Такая трактоўка вобраза Грыгатовіч удала пазабавіла яго арбала высокай ідэйнасці ў барацьбе за вызваленне Польшчы ад самаўладства, якім часткова надзівае гэты вобраз лібрэтыст. Вакальная частка партыі Грыгатовіч вельмі ўдала зрблена і ў Л. Александровскай і ў В. Фурс.

Заслужаны артыст БССР В. Лапін-Мечыслаў, які заўжды моцны ў вакальных адносінах. Сцэнічна ён не пераканаўчы, бо пакідае ўражанне ўнутранай спустошанасці, нейкай незадаволенасці жыццём, замест романтичнай ўзвышанасці і пальмынасці ў выдзіленні сваіх пацудоў.

Выратаваць вобраз Волгі не здолела ні вакальнае майстэрства заслужанай артысткі БССР В. Мальковай, ні сцэнічная прымабнасць артысткі Л. Тупчанка. У абедзвух выканаўцаў гэтай партыі вобраз атрымаўся невыразны і фрагментарны. Таксама як і на вобразе Мечыслава, недахопы лібрэта зрабілі свой згубны ўплыў на работу выканаўцаў і тут.

А. Бялоў шчыра раз падцвердзіў сваю вялікую сцэнічную адоранасць у партыі генерала Мураўёва. Яму, часам можна прад'явіць рахунак на асобныя, нязначныя перагрызнанні ў сцэнах сустрэч з Каліноўскім, дзе адчуваецца, што ён імкнецца дапамагчы свайму сцэнічнаму партнёру падкрэсліць маральную перавагу героя оперы над Мураўёвым. Не глядзячы на гэта, Бялоў стварыў вельмі выразны вобраз аднаго з верных слуг царскага трону.

Добры В. Мегарскі ў ролі палко

„ЛЯСЫ ШУМЯЦЬ“

Савецкая грамадэкасі даўно чыкала павороту Дзяржаўнага Яўрэйскага тэатра БССР да сучаснай тэматыкі. На гэтым шляху тэатру даводзілася пераадолюваць бытавы і спектаклі «Рускае пытанне» і меладраматызм у «Паўстанні ў гэта» і «Глыбокі карэнны». У спектаклі «Лісы шумяць» адбылася сустрэча тэатра з выдатнай вобразамі савецкіх людзей, герою партызанскай вайны ў Беларусі.

Беспрэчна, у п'есе А. Брата і Г. Лінкова часткова заснаваная на добрай кнізе Героя Савецкага Саюза Г. Лінкова «Вайна ў тылу ворага», апущаны многія хвалючыя эпізоды эпопеі партызанскай брыгады Баці. Так, напрыклад, абыйдзены хвалючы вобраз падполшчыка Шылака, фігура ненавіснага Гунтэра, тэма прэстасаванца Куляшова і інш., што даволі ўдала раскрыта ў кнізе Г. Лінкова.

Як ужо адчуваецца пасля першай дзеі, аўтары п'есы і рэжысура спектакля (пастаноўшчык Н. Лойтар) адмовіліся ад прыёму простага назвавання сцэнічных эпізодаў. Яны пайшлі шляхам пошукаў драматычнага канфікта, стварэння напружання дзеяння. І гэта добра. Аднак, у спробе завастраіць драматычнага канфікта ім была пушчана ў ход іржавая пружына дэтэктава.

Гаворкі няма, засылка шпінкі Марты Цісе — «Броня» — зусім прадападобная. Аднак, у нашай савецкай драматургі дэтэктыв з'яўляецца сродкам выяўлення характараў, а не самамэтай. Дастаткова прытомны п'есе бр. Тур і Л. Шэйніна, філм «Подвиг разведчика» і іншыя творы, каб пераканацца, што ў іх дэтэктыв выкарыстоўваецца, як лепшы сродка паказу сутычак характараў і светапоглядаў.

Фашызм у сваёй чалавечаненавіскай палітыцы карыстаўся самымі д'явольскімі сродкамі. Але савецкія людзі вылучылі з свайго асроддзя герояў з такімі валавымі якасцямі і з такой вострай зроку, перад якімі нічымі з'яўляюцца фашысцкія разведчыкі.

У спектаклі «Лісы шумяць» сутыкаюцца не толькі Марта Цісе (Ю. Арончык) і партызанка, але і афіцэр гестапа Рурбург (арт. М. Каган) — адзін з боку і штаб партызанскай брыгады на чале з камандзірам Бацем (арт. К. Рутышын) і камісарам Кеймахам (арт. Б. Фельдман) — з другога. Аднак, перамога над агентам гестапа не ўспрымаецца, як перамога штаба партызанскай брыгады. Камандзірская воля і прадбачлівасць Баці і Кеймаха засталіся ў спектаклі не раскрытымі. Баця ў выкананні арт. Рутышына выдэе свой дыялаг як з Коласавым, Лісай, так і з партызанскімі камандзірамі здзіўлена абыхава, Камісар Давід Кеймах, які суправаджае Бацю, выглядае разнэрвам у скураной куртцы, узятая напратак з умоўнага рэжыста протэктываўскага тэатра. Не думкі і вяртаны Баці ці Кеймаха ўспрымаюцца, як сіла, якая супрацьстаяць агентам ворага, а самі партызанкі, маса гэтых простых людзей, якія з'яўляюцца пераадоленымі сілай для іх лютага ворага — Марты Цісе («Броня»). Цікава зроблены масавыя сцэны ў картах, перад прыходам камісара, паказваюць збынтэжанае спрытаканавай разведчыцы перад поўнай адсутнасцю патрыятычнага для яе настрою неабычальна і нуды савецкіх людзей. Калі дзеці і старыя, калі хісты Ляховіч не трапляюць у сеткі

«Броня», дык натуральна, яе абязбройвае і падкошае намерц Лиза, вобраз якой, моцы і мэтаанакіраваны, створаны М. Чайгорскай.

У п'есе А. Брата і Г. Лінкова «хралікальны» матэрыял, узяты з кнігі ўспамінаў «Вайна ў тылу ворага», механічна злучаны з традыцыйнымі асаблівасцямі дэтэктыва. Аўтарамі заяваецца шмат сюжэтных вузлаў, некаторыя з іх застаюцца не развязанымі, шч з'яўляюцца фальшымі, якія ірвуцца самі сабой. Так, напрыклад, у п'есе развіваецца тэма: «Пароль гестапа». У 1-ай карціне гэты пароль аб'яўлены шпінкі Марце афіцэрам гестапа. У 2-ой карціне 3-га акта партызанка Ліза вырывае пароль у Марты. У наступнай карціне Баця і камісар гавораць аб гэтым, як аб перамоце Лізы. Але як выкарыстоўваецца ім пароль, невядома.

У першай карціне мы робім сведкамі размовы Марты з афіцэрам гестапа. Але ў 2-ой карціне, да здзіўлення глядача, — якое выказваецца нястрыманым шэптам у залі, — Ляховіч не пазнае Марты, сустраўшыся з ёю зноў у лесе. Гэта «матушэцка» ў п'есе прававам у памяці душэўна-ўзрушанага Ляховіча. Але ў 4-ай карціне «У зямлячцы» да Ляховіча быццам вяртаецца памяць, і ён пазнае Марты. У мэтах умацавання драматызма аўтары прымушаюць Ляховіча зазначаць душэўныя хвітанні пад уплывам слоў агента Марты аб тым, што ён нікоўны ў рэспірацыі немцаў, за забітага ім эсэсаўца. Выкарыстаўшы разгубленасць Ляховіча, шпінкі спрабуе ўцякаць. Тут да Ляховіча вяртаецца адвага, але замест затрымання «Броня», ён зачынае яе ў зямлянцы, адкуль шпінкі выбяраецца пры дапамозе дэтэктыва. Такі «псіхалагізм» — фальшым.

Кампазіцыйны недахоп п'есы прад'являюць сувярэчаснасць некаторых яе вобразаў. Ляховіч у выкананні А. Трэпеля падкрэслена надламаным, узрушаным чалавек у першых карцінах. Пры гэтым артсць з'яўляецца да шаблонных меладраматычных прыёмаў. Паэзія ён уносіць у трактоўку вобраза Ляховіча мяккі, залушэны гумар. Вобраз гэты робіцца больш жывым. Аднак пераўасабленне Ляховіча Трэпеля недастаткова пераканаўча. Актар не здолеў тут пераадолець разрыў, зрабіў натуральны пераход ад Ляховіча-ахвяры да Ляховіча-байца. Багата невытлумачаных сувярэчаснасцяў у вобразе бургомістра Каваленкі (арт. М. Рывін). Сцэна казанія Каваленкі — палоніка партызан — перад Бацем, непераканаўча. Яна нічога не вызначае ў яго паводзінах. Рэжысёр імкнецца згладзіць ілжывасць становішча Каваленкі ў сцэне з Лісай. У шэраж-сцэнах з пляшкы самагонкі і злосным накручваннем патэфона — Каваленка-Рывін дарэмна спрабуе знайсці самага себе. Няясны таксама адносіны Каваленкі да забойства шпінкі Марты, якое адбылася ў яго прысутнасці. Актар апануўся ў няжкім становішчы. Па-сутнасці Каваленка ў гэтай сцэне лішні: мастацкі такт павінен быў падказаць рэжысуру зважэнне актара ад падобнай недарэчнасці. Толькі таленавітаму актору М. Рывіну

ўдаецца часткова згладзіць няроўнасць і сувярэчаснасці ролі чыста ігравым гумарам. Паколькі п'еса не дае некаторым акторму напрамку ў раскрыцці характараў, яны неабходна прыходзіць да штампав. Асноўны элементы саладжарага меладраматызма ў ігры Трэпеля і лёткаважлага шаржа ў ігры М. Мойна. Яго партызан Коласаў хутчэй нагадвае персанаж з п'есы Гольдфадэна, чым савецкага партызана.

Найбольш удзячны матэрыял дапа п'есе выканаўшы ролі Лізы — артсцы М. Чайгорскай, у выкананні якой лірызм натуральна пераплітаецца з уласцівай савецкай моладзі патрыятычнай самааддачай. Ліза і Коласаў Сцяпан апынаюцца ў цэнтры дзеяння. Гэта найбольш дзейныя персанажы. Яны ўвесь час знаходзяцца ў стане барыцьбы з ворагам і вытрымліваюць гэты іспыт з гонарам.

Удольная работа рэжысуры бачна ў большасці масавых сцэн, у мізансцэнах — «Зямлячка», «У будцы кінемеханіка» і інш.

Прымітыўны з'яўляюцца і рэжысура і тэкст у сцэне дрэсіроўкі Марты Цісе, якую дэманструе Рурбург. Не будзем гаварыць ужо аб тым, як мала адпавядае праўдзе жыцця выезд старэйшага афіцэра гестапа ў суправадженні вядомага агента ў лес дзеля сакрэтнай размовы і пераапаўнення таго-ж агента ў вяртатку, узятую з чамадала лейтэнанта Люмана.

Мова п'есы сучасная, свабодная ад архаізмаў, што перашкаджала тэатру ў папярэдніх спектаклях.

Мастак І. Ушакоў пераканаўча перадае каларыт «Глухіх пущы, дзе стагоддзі дрэвы счэпіліся верхалімі ўвышні. Граб, ясені і асіны, перамяшчаюцца з дубам і ёлкай, стварылі багатую гаму фарб і гукаў» («Вайна ў тылу ворага», стар. 127).

Паэтычнае гучанне кантаты А. Багатырова «Партызанам, партызанам, беларускім сынам» не дапасоваецца да лейтматыва на самой сцэне — песні «Беларусь родная, Украіна залатая».

Мы ўказвалі на перамогу тэатра ў большасці масавых сцэн не як на дэталь, а як на стэпільную асаблівасць усяго спектакля.

«Лісы шумяць». Стогнуць і глядзіва шумяць лісы Беларусі. Непераадоленая сіла ўздольна на шляху інашэмых захопнікаў лісы народных месціцаў Беларусі.

Хацелася б пажадаць тэатру, які стварыў гэты спектакль, знайсці сродкі да больш рэльефнага выяўлення індывідуальнасцей савецкіх людзей. Спектакль Дзяржаўнага Яўрэйскага тэатра БССР з'яўляецца становай з'явай, бо замест традыцыйнага п'есу, замест заўжытага ахвярнага настрою ў час паказу пакут яўрэйскага народа ад фашызма, якое панавала ў буржуазнай літаратуры, — у нашым савецкім тэатры тэма пакут народа пераастае ў тэму помсты і гераічнага дзеяння. Не плач і стога, а гней узвышае п'есу. Не гаранашнага шукальніка шчасця, а моцнага, мэтаанакіраванага і самаадданнага Чалавека-байца паказвае тэатр на сваёй сцэне.

М. СУЛЕР,
Л. БАРАГ

Опера «Кастусь Каліноўскі». Сцэна з 1-га акта; народная артсцыка СССР Л. Александровская ў ролі Марыі Грыгатовіч.

Фота Г. Бугачыкі.

„Канстанцін Заслонаў“

Ул. НЯФЕД

Магілёўскі тэатр сустрэў 30-ю гадавіну Вялікага Кастрычніка прэм'ерай п'есы А. Маўзона «Канстанцін Заслонаў».

Імя вярнага сына беларускага народа К. Заслонава будзе вечно жыць у памяці савецкіх людзей. Вось чаму мы можам сказаць, што тэатр зрабіў добры выбар святочнай прэм'еры.

Забягаючы наперад, скажам, што Магілёўскі тэатр на чале з рэжысёрам А. Даніш у асноўным зрабіў усё, што дазваляе зрабіць п'еса. Спектакль выразна выяўляе ідэю гераізма, патрыятызма савецкіх людзей у Вялікай Айчыннай вайне. Рэжысёр здолеў удала раскрыць барыцьбу двух варажых лагераў. Адчуванне вострыні барыцьбы дасягаецца перш за ўсё дзякуючы таму, што ў спектаклі правільна размеркаваны асноўныя сілы. Хірт і Нейгауз з'яўляюцца моцнымі праціўнікамі Заслонава. Таму перамога Заслонава ўваўляецца як вынік спраўды і папярэдняй барыцьбы.

Рэжысёр імкнецца вырашыць спектакль у гераічным плане. Гэта яму ўдаецца там, дзе дазваляе п'еса. У месцах-жа чыста дэтэктывага парадку гэты высокі гераізм тон зніжаецца.

Рэжысёр дапамагае мастак (В. Малкін), які здолеў узяцца над штодзённым, побытам і падкрэсліць гераічны час і гераічны характары людзей. Спіяльня, ланкічныя дэкарацыі, вытрыманні ў адной каларытай танальнасці, дапаўняюць рэжысёрскую думку.

Вялікае месца ў спектаклі займае музыка. Рэжысёр выкарыстаў урыўкі з 7 симфоній Л. Штэўтхольца. Аднак, ня жаль, гэта музыка не мае арганічнай сувязі з спектаклем, яна існуе сама па сабе, адзігна.

Вялікае посьпеху дасягнуў актёр М. Абрамаў у ролі Заслонава. Яму ўдалося стварыць вобраз моцнага чалавека з цвёрдай волі. Востра праводзіць актёр сцэны сутычак з немцамі. Актар паказвае, на якую вялікую вытрымку быў здольны Заслонаў. Без знешняй позы, вельмі проста актёр даносіць думку аб незвычайных шпакасях, якія прыходзіліся пераадолюваць Заслонаву.

Заслонаву супрацьстаялі Хірт (артыст К. Маслаў) і Нейгауз (артыст В. Цярэшчэў). Маслаў у ролі Хірта паказвае спакойства, упэўненасць ў сабе немца, які любіць паказаць сваю перамогу над ініцыямі. Аднак абставіны перашкаджаюць Хірту да канца вытрымаць свой характар. І вось мы бачым, як Хірт паступова губляе маску і перад намі п'ястае абмежаваны манерны, гістэрычны фронт. Аднак прыкметна, што вобраз Хірта жывы не ва ўсіх дэтальных даражэннях: часамі Маслаў захлапнецца падкрэсліваннем дэкарацыяў.

Нейгауз-Цярэшчэў — гэта тыповы фашыст, усё думкі і пачуцці якога накіраваны на пошукі і забойства. Ён выглядае дэгенератам, для якога на свеце не існуе нічога, акрамя загадаў «фюрэра» і жывельнага страху смерці.

Вельмі ўдала і цікава паказаны вобразы рабочых — Крушмыны (артыст С. Астравуцкі), Кроплі (артыст Я. Палосін) і Касцюкевіча (артыст Ю. Спярычак). Кожны з іх мае сваеасаблівы характар, але аб'ядноў-

вае іх агульнае нянавісць да немцаў і Любоў да Радзімы.

Зусім не ўдаўся вобраз сакратара падпольнага райкома Корана (артыст Р. Гускін). Але ў гэтым наўрад ці вінаваты актёр. Вобраз Корана з'яўляецца ў п'есе самым слабым. Прыкладна тое-ж самае можна сказаць і аб вобразе Ані, Адак артсцыка Е. Рэзанова ў гэтай ролі некалькі ахвярліва вобраз непераададзенага выканання.

Не ўсё жыць зрабіў актёр С. Арлоў, выканаўца ролі Аксаніча. У гэтай ролі аўтар п'есы дае магчымасць паказаць палыміянага маладога савецкага патрыёта, стварыць вобраз, абвясны рамантыкай. Аднак ні рэжысёр, ні актёр не выкарысталі гэтых магчымасцей. Аксанічу-Арлову нехапае маладосці, палыміянасці і тэмперменту. Няўдалым парых і вяртатку Аксаніча таксама перашкаджаюць правільнаму ўспрыманню ворага.

Увогуле спектакль вырашана шраўляна. Асноўныя персанажы п'есы змяшлі поўназначнае сцэнічнае ўвасабленне.

П'еса «Канстанцін Заслонаў» у Магілёўскім тэатры ідзе ў арыяне тэатра Я. Куляшова з карцінай «Кабінет Сталіна». У ролі Сталіна выступае актёр С. Прысцякоў. Маладому актору ўдалося знайсці некаторыя агульныя вонешнія і інтэрныя рысы І. В. Сталіна. Аднак гэта толькі першапачатковы этап вялікай і складанай работы. Актору трэба зварнуць увагу перш за ўсё на перадачу інтэрных сталінскіх якасцяў у гэтай сцэне — мяккасць, цёплота, бацькоўская клапаціласць аб людзях.

Трэба адзначыць, што спектакль добра прыняты магілёўскім глядачом.

Прэм'еры тэатраў рэспублікі

Новыя спектаклі прысвяцілі 30-ю гадавіну Вялікага Кастрычніка сацыялістычнай рэвалюцыі ўсе тэатры рэспублікі. Беларускі Дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа паказаў віцебскаму глядачу настаноўку п'есы Г. Вярочкі «Вялікая любоў». Цяпер калектыв тэатра прыступіў да работ над спектаклем «Цэнтральны ход», паводле п'есы І. Дорскага і К. Губарэвіча. Дзяржаўны тэатр імя Ленінскага комсамола БССР да свята паставіў

спектакль «Малая гвардыя» (пастаўка Ю. Рашчына). Нядаўна тэатр паказаў новую прэм'еру — «Жыццё ў штабелі» А. Якабсона (пастаўшчык Я. Баталін). Абодва спектаклі афармяў мастак П. Рамаханін. Гэтымі днямі калектыв тэатра паказаў новыя спектаклі — «Пад каштанамі Прагі» К. Сіманява і «Сым» Б. Патапава. Святочны спектакль Пінскага абласнога драматычнага тэатра — «Канстанцін За-тэатр лялек.

Кастрычніцкая серыя беларускай савецкай літаратуры

Апавяданні аб нашых сучасніках

Беларускае Дзяржаўнае выдавецтва ў 30-ю гадавіну Вялікага Кастрычніцкага сацыялістычнай рэвалюцыі выдала рад новых кніг. Гэта выбраныя творы лепшых беларускіх савецкіх паэтаў і празаікаў. Выпуск серыі выбраных твораў — вялікая падзея ў нашай літаратуры. Гэта будзе творчая справаздача пісьменніку перад народам, яраке адлюстраванне росквіту беларускай літаратуры за гады савецкай улады.

Савецкая ўлада, стварыўшы багацейшыя магчымасці для развіцця народных талентаў, вывалада за 30 год шмат выдатных мастацкага слова. На паслякастрычніцкі перыяд прыпадае росквіт творчасці народных паэтаў БССР Я. Купалы і Я. Коласа. У гэты час стварыў свае лепшыя творы С. Будыла. Савецкая рэвалюцыя высунула такіх выдатных пісьменнікаў і паэтаў, як П. Трус, М. Лынькова, К. Чорны, П. Броўкі, П. Глеба, А. Куляшова, К. Крапіва, Э. Самуіленак, М. Танк і інш. Ніколі за ўсю сваю іштатодную гісторыю беларуская літаратура не мела і не магла мець такой колькасці талентаў, якіх вышлі з асроддзя народа і аддаў яму ўсю сілу свайго майстэрства.

Дзякуючы мудрай дзяйска-сталінскай палітычнай палітыцы Беларусь дасягнула знамянацкага і культурнага росквіту, а беларуская літаратура заняла пачэснае месца сярод братніх літаратур народаў СССР. Беларуская савецкая літаратура заўсёды была шчыльна звязаная з жыццём усёй нашай краіны, яна не была літаратурнай мука-нацыянальнай, а набыла ўсёахопнае значэнне.

Выдатны зборнік выбраных апавяд-

І. КУДРАЎЦАў

дзянняў М. Лынькова дае магчымасць падвесці некаторыя вынікі творчасці пісьменніка больш чым за два дзесяцігоддзі.

У зборнік увайшло 16 апавяданняў, якія адносяцца да розных этапаў творчага шляху аўтара, ад пачатку яго літаратурнай дзейнасці і ўключаючы час Вялікай Айчыннай вайны.

У цэнтры ўвагі пісьменніка стаіць савецкі чалавек. Адлюстраванне тых ці іншых падзей ніколі не з'яўлялася для Лынькова самамэтай, а заўсёды служыла сродкам паказа чалавека ў дзеянні, у развіцці, у барыцьбе. Пісьменніку выразна бачыць вялікую пераўтваральную сілу савецкай рэвалюцыі і ў сваёй творчасці ставіць і вырашае важнейшую праблему: якія шляхі фармавання савецкага чалавека, у чым яго адметныя рысы? Гэтыя тэмы — галоўныя ў творчасці Лынькова.

Герой апавяданняў М. Лынькова — амагар, замест апавяданняў — барыцьба. Барыцьба новага са старым, таго, што нараджаецца, з тым, што аджывае. У гэтай схватцы ўзнікаюць новыя адносіны паміж людзьмі, нараджаецца савецкі чалавек.

Васка Шкетай («Над Бугам») — у мінулыя гады былі адны націянныя працы. Вобраз старога машыніста — адзін з лепшых у творчасці Лынькова.

Пільную ўвагу пісьменніка прыцягваюць да сабе новыя чалавечыя ўзаемаадносіны, народнавы рэвалюцыйныя, праблема савецкага гуманізма. Гэтай праблемай прысвечаны апавяданні «Салавей разбойнік», «Баня», «На вялікай хвалі» (у зборніку змяшчаюцца толькі апавяданне «Баня»). І старога алодзень-рэвалюцыя Андрэй

Аўтар паказвае, што не выпадак перарадзіў Шкетана. Жыццё ў бязвой чырвонай армейскай сям'і, добраводныя і ясныя мэты барыцьбы, — вось што зрабіла яго свядомым амагарам за справу рэвалюцыі. «Жыць я пачаў цяпер, жыць чалавечым жыццём, воль у чым справа... Чарвяк я быў, нічымны чарвяк, а цяпер, цяпер...» — гаворыць Васка Шкетай і памірае героем, шкадуючы толькі аб тым, што жыццё спынілася вельмі рана, у самым пачатку знойдзенага, нарэшце, правільнага шляху.

Выхаванне новых якасцяў у чалавека ідзе праз пераадоленне перажыткаў мінулага, у складанай барыцьбе. Калі Іван Раванскі («Над Бугам»), у якім яшчэ моцныя ўласцівыя імкненні, прыходзіць да разумення, што яго асабістае шчасце немагчыма без перамогі калектыва, без тэржэнтства справы рэвалюцыі, то другі, згубны шлях выбірае герой апавядання «Сіняя галіфе». Ён дээртэруе з часу, ён спішае схавана ад барыцьбы, выратаваць сваё жыццё, ён подла рабуе загінуюча ў яго чырвонаярмейца. Ганебная смерць ад рукі сваіх таварышоў, пагарда ўсіх — такі неабходны лёс з'явіўся і зраднакца.

Вялікая сіла свабоднай працы — ідэя апавядання «Андрэй Ляту». Гэтая прада — не пракляні, не нудная панінасць, а яна — прыраўнае неабходнасць, крыніца чалавечага шчасця і радасці. Андрэй Ляту — вопытны машыніст, змушаны пад старасць перайсці з кур'ерскіх цягнікоў на несаміаўто «кукушку», бачыць шчасце свайго жыцця ў тым, што яго лепшыя гады былі адданы націянныя працы. Вобраз старога машыніста — адзін з лепшых у творчасці Лынькова.

Пільную ўвагу пісьменніка прыцягваюць да сабе новыя чалавечыя ўзаемаадносіны, народнавы рэвалюцыйныя, праблема савецкага гуманізма. Гэтай праблемай прысвечаны апавяданні «Салавей разбойнік», «Баня», «На вялікай хвалі» (у зборніку змяшчаюцца толькі апавяданне «Баня»). І старога алодзень-рэвалюцыя Андрэй

Андрэвіча («Баня»), і бабруйскага беспрытулькі Сеньку Пішчыка («На вялікай хвалі»), які трапіў на будаўніцтва Беларуска-балтыцкага канала, перавыхоўвае калектывна праца. Учаранія крмінальшчыні паступова становіцца поўнакрывымі грамадзянін СССР, актыўным будаўнічым сацыялістычнага грамадства. Але не толькі праца пераўтварае гэтых людзей, ім, якія доўгія гады выхоўваліся ў духу пагарды да працы, было цяжка адарвацца ад звычных разуменняў, зрабіць першы крок. І вось тут галоўную ролю адграты чужыя, беражлівыя адносіны да гэтых людзей, не прымуе, а перакананне, клапацілава выхаваўчая работа. Там, дзе былі б бясліяны і шкодныя парозы, пакарніні, — аказала цудоўнае дзеянне «слова людское, цёплае, спачувальнае. Не чуў яго ніколі раней людзей Андрэй Андрэвіч. І пайшоў на работу, за сабой павёў бязую фалаггу». Аўтар падкрэслівае, што падобная «цудоўная перарадзіна» магчыма толькі ў нашай краіне, дзе высокая цэнніца і паважаецца чалавечая годнасць.

У зборнік «Выбраныя апавяданні» не ўключана, на жаль, апавяданне «Талісман», якое заслужовае вялікай увагі. У ім аўтар пераканаўча даводзіць перавагу савецкага чалавека над чалавекам капіталістычнага свету. Амерыканскі лётчык Джо, выпрабавуючы новы матор, робіць кругавесны пералёт і перціць аварыю над савецкай тэрыторыяй. Джо — тыповы прадстаўнік краіны, дзе «далар даларам пагане і на далары едзе. І ні смерць, ні кроў — усё ні па чым». Яго жыццёвая «філасофія» агідная: гэта прагна пагоня за асабістым шчасцем, мары разбагацець, мары аб вале да мора. Смерць таварыша — не хваляе яго. Джо занепакоены толькі тым, што пасля аварыі пахінецца яго рэпутацыя «шчаслівага чалавека», які любіць кампанія і шэф містар Брэдлі. Савецкі лётчык Саргей Мядзведзька — антыпод Джо. Ён — чалавек калектыва, у ім кіруе не асабісты посьпех, а агульнае дабро. У час аднаго з пералётаў у паветры ўзваруецца

матор яго самалёта. Саргей можа выратавацца з дапамогай парашута, але ён хоча прапаўдаць давер'е шэфу камсамоўцаў, які даручыў яму самалёт, ён адчувае сваю непарывную сувязь з калектывам і вялікім напружаннем сіл выратовае машыну.

Такія два лётчыкі — два розныя чалавекі, два розныя светы.

М. Лынькоў разам з войскамі Савецкай Арміі ўдзельнічаў у вызваленчым паходзе ў Заходнюю Беларусь. Багаты ўражанні ўвасабліў у шэрагу апавяданняў пісьменніка. З іх у зборніку змяшчаны «Сустрэчы», «Тонкая сітуацыя», «Ядвісін дуб», «Тры злоты». Перад намі дзе Польшчы: краіна ганарлівых, двудушных, растушчэўных на народных горах польскіх панцоў і краіна свабодалюбівага, стойкага ў барыцьбу народа, які з захваленнем сустрэў Савецкую Армію. Нас глыбока хваляюць вобразы беларускай дзяўчынкі Ядвісі («Ядвісін дуб»), мужнага рэвалюцыянера Захара Крымяцка («Сустрэчы») і іншых прадстаўнікоў народа. Чытач ганарыцца магучай арміяй сваёй краіны, якая вываляла аднакродных братоў з-пад гніту польскага панства. У гэтых апавяданнях мы адкрываем новыя рысы ў абычлівых аўтара. М. Лынькоў выступае перад намі як таленавіты пісьменнік-сатырык. Выдатна ўдалася аўтару падладзіць у сатырычныя тоны вобразы панцоў Рудэка і Цыбульскага («Тонкая сітуацыя») і пана Юзефа («Тры злоты»).

Найбольш поўна ў зборніку прадстаўлены цыкл апавяданняў Лынькова, напісаных у год Вялікай Айчыннай вайны («Вялікі дуб», «Дзяцічы башмачок», «Салют», «Падарунак», «Недапетныя песні», «Дзед Аўсееў і Палашка», «Насустрэчы жыццё») («Астава»).

Калі ў дапаўненні творчасці Міх. Лынькова галоўнае месца займаў нараджэнне новага чалавека, фармаванне яго характараў у працэсе ўзнікнення новых ўзаемаадносін паміж людзьмі, то ў ваянных апавяданнях аўтар канцэнтруе увагу на дзеянні, баявых

справах гэтага простага савецкага чалавека, на яго свядомым змаганні за шчасце роднай краіны, над якой занёс руку вораг. Як і раней, дзеючыя асобы апавяданняў — звычайныя, мала прыкметныя людзі. Падкрэсліваны звычайнасць сваіх герояў, пісьменнік свярдае, што наш народ захоўвае ў сабе цудоўныя маральныя якасці, багачыня крыніцы сілы, якія ў патрэбны час працяваюцца ва ўсёй вялікай прыгажосці і непаўторнасці.

Гатоўнасць пайсці на самаахваранне ў імя Радзімы кіруе ўчынкамі сціплага юнака Алешкі, Істаніка Інстытута, — і ён, размыкочы жыццём, падрылае афіцэрска бая і каманданта горада («Салют»). Вялікая нянавісць да крыважэрнага ворага, жаданне адпомсціць яму за мукі Айчыны, аказаліся ў вясковага дзеда Астапа мядзёй за смерць — і ён паўтары легендарны подвиг Сусяніна — заводзіць немцаў у гуршор лесу, дзе яны гінуць ад марозу («Астава»).

Спраўды твар нямецкай арміі забойцаў і грабежнікаў асабліва яркава выступае ў апавяданнях Лынькова пра лёс нашых дзяцей у час вайны («Вялікі дуб», «Недапетныя песні», «Дзяцічы башмачок»). Нельга без глыбокай нянавісці да ворага чытаць як залатую нямецкай афіцэра дэла, пагаспадарску здымае з забітага ім хлопчыка башмачок («Дзяцічы башмачок»), або як п

Янка МАЎР

Гэтыя галасы заўважваюць у нашым дні эфір. Яны не належаць ніякім чужым, хоць і робяць самае старамоднае ўражанне. Чыя гэта галасы? Гэта галасы сямі некалькі годга Альбіна м-ра Г. Макнейла, м-ра Кадагана, м-ра Шоукроса і інш.

У свой час некаторыя сымлы годга Альбіна выступалі творцамі «Залатой кнігі утопіі» аб найбольш іраваі дзяржаў (Т. Мор) і «Новай Атлантыды» (Ф. Бэкон). Але сама Вялікабрытанія не спяшалася па шляхах сацыяльных пераўтварэнняў. «Цудоўны востраў», «горады Альбіна» пераўтварыліся ў... востраў фарысеяў. Гэта адражэнне зусім не ў выніку якога-небудзь катаклізма сіл прыроды. Клімат сярэдняй Брытаніі значна больш, чым Грэнландыя ці Новая Зямля. Аднак тое, што рабілі за падліным кругам гаспадары і палітыкі ночы, паспыхаліся зрабіць на астравах Брытаніі некаторыя людзі. Яны зладзілі душы «людзей справы», фарысеіскім ладуцём уласнай перавагі ўсёды, заўсёды і ва ўсім.

Толькі сацыяльныя ідэі маглі-б выратаваць тут ад нішчэснага лёсу, але ні на адной англійскай верфі няма ні адной вялікай ідэі — усёды толькі машыны і голады. — Існаў Сэн-Сімон. Пакаленне за пакаленнем выходзіла вышэйшае англійскае грамадства ў запавятах фарысеіства, якое забавіла ўсё жыццё. У лістах да «Нью-Йорк Трыбуна» Марк Твен шукаў школу англійскага рэалістаў, якая «вывела ўсе планеты буржуазіі, пачынаючы ад пшаноўных рэчышч і дадалічкі дзяржаўных проціпачатковых папер, які зверху ўмя гладыш на ўсе віды «справы», які на нешта вульгарнае, і канчаючы дробным лавачкам і падручнам адваката. І як намалювалі іх Дэйкенс, Тэксеры, Шарлоты Брант і Э. Гаскеллі Поўнымі самаўпэўненасці і чопарнасці, дробнага тыранства і неўвучыта, і шчылізаваны свет павердлів і вердыкт зніраваў, якая кляміе і якая прышліфена да гэтага кляса, што ён угодны ў адносінах да тых, хто стаіць вышэй, і дэспатічны ў адносінах да тых, хто стаіць ніжэй».

Магчыма, аднак, адыйшлі ў нібыт усё «Стая Пекініфі» і Пендзісі, Дамбі і тэксерэўскія энюбы? Магчыма, яны — толькі ў мінулым сацыяльным уродстве і пэйзажы і кіруючых класаў Англіі? Магчыма, ідэя ідэя рэвалюцыя да даўняга ірландскага народа, калі-б яно было так. Але ўжо раман аднаго з апошніх англійскіх пісьменнікаў — рэалістаў Дж. Галсуоры «Востраў фарысеяў» пераканана нас у адваротным. Герой яго — юнак Шаптон з горацка ўсведамлена фарысеіства таго свету, які з'яўляецца законадца ўсёды. Шаптон у стане галошчы нацыянальнага адваката, нібыта на ўсім дамах Сіці гараць словы фарысеіства — дэвізы. Уся сучасная знешняя палітыка Англіі прасякнута такім бяспрыкладным фарысеіствам, што яна, пэўна, маглі-б збярэжыць любівага даўдучыня Тэксеры.

Ці даўно герынгіўскія малойчыкі бамбілі Лондан, а сёння дыскусійны клуб Оксфардскага ўніверсітэта 350 галасамі

супроць 175 востраніш, што «будзе шкадаваць, калі прымуць законадства, якое забараняе дзейнасць фарысеіскіх арганізацый у Англіі. У адносінах «дэмакратычных свабод» у сучаснай Англіі любая сатыра мякчэй ад фактаў. І куды спраўнацца Бернарду Шоу з сукімі, справаздачымі аб парламенцкіх дыскусіях ці судовай хроніцы сучасных газет? Так, напрыклад, пры свабодзе слова, свабодзе слова ветэран вайны, які пажадаў пакрытыкаваць прамоўцаў на мітынг ушанавання літара брытаніскіх фашыстаў Мослі. — Папаў у валійскую ўпаўну. Газета «Ньюс Стэйтсман», якая выхавалася свабодой слова, бачыць «грознаю небяспеку ў стварэнні інфармбюро некаторых кампаній на кантыненте Еўропы». Гэтая газета плача з прычыны таго, што «дэмакратычныя сілы Еўропы, якія шчыра жадваюць міра і супрацоўніцтва, будуць больш слабейшыя ці будуць вымушаны павярнуць управа». Папярэдзішы напалоханы чытачоў аб «павароце ўправа», тая-ж газета па-фарысеіску супакойнае іх: «Амерыка не жадае ўключыць нас у сваю сістэму, СССР у даны момант не можа гэтага зрабіць. Пагэтану ў нас ёсць шансы выратаваць сябе».

У гэтым лікаманым зухым скрытанні цікава адна вельмі характэрная нота. Гэтая нота — даўдучыцца запавяцэнасць за лёс свету і цывілізацыі.

Не толькі ў шырокім фізіка-геаграфічным сэнсе называюць востравам заходняй паўкулі кантыненты Амерыкі, якія падзелены Панамай. Яны — сапраўды гіганцкія востравы фарысеіства ў гіганцкім А. Пушкіна ў артыкуле, прысвечаным ЗША. Існаў: «Са зладзіленнем уначылі дэмакратыю ў не адным пачыне, у не суровых забавонах, у не ісперным тыранстве. Усё добрароднае, бескарэспінае, што ўвучыла душу чалавечую, — прыгнечана вучомымым агаізмам і прагносі да раскошны; якая-ж нібыта непраў сярод адуканасці і свабоды, радаснаўна ганенні ў іерардыі, які не мае дваранства».

Г. Гейне ў «Кнізе Лютыцы» зварнуў увагу на тое, што фарысеіства англійскай палітыкі нібы не знаходзіць такога рэальнага свайго выхавання, як у таліне «знешняй палітыкі свайго айчыны». Надзвычай па-сучаснаму гучыць таксама словы Гейне аб тым, што «з вочнай прагносі Рым яны спалучаюць у сабе змяніную зраду Карфагена і што англійская палітыка небяспечней, чым калі-небудзь, калі яе меркантильня інтарэсы першыя».

Пасля першай сусветнай вайны з'яўляўся рынак не толькі продажу англійскіх шпілек, але і спавязвання фарысеіскіх фальшыва-дэмакратычных прыніпаў ідэялогіі. Гэты гнілы тавар не знаходзіць пакупнікоў у краінах новай дэмакратыі.

І яму даводзіцца рабіць пошукі ў Новым свеце. Вось чаму, калі палітычна горды Альбіна дэмагэгаца радзіла ля стала багатага дэмагэгаца на прывах 49 штата, дык свайго фарысеіскага ідэялогію ён-жа беспаспяхова перааказвае або аздае ў пракац. Гаварыліся амерыканскія сенатары Далес, Осцін і іншыя выступалі ў поўным сэнсе гэтага слова на англійскай мове. Іх прамоўны выкананы так-жа тылава па-фарысеіску, які і прамоўны дзяржаўнага міністра Брытаніі Макнейла.

Усё яго прамоўны вытрымае ў тоне прапаганды. Набожна вычмае ён: «Кіснае не патрэбна ні абарона, ні стратэгія». Пасля гэтага ён атакуе права вета, якое быццам спраквінута жаданнем ускласна на Грэнцыю адказнасць за адчыненне ў суседзяў, або адкрыта аспрэчвае права каланіяльных народаў нават на апеку, не толькі на самавызначэнне. Пры гэтым Макнейл супакойнае гэтыя народы: «Дэмакратыя — здань, якую нельга ні забіць, ні навязваць каму-небудзь».

Вяршыня фарысеіства з'явілася прамаца Г. Макнейла ў абарону падальшчыкаў вайны. Паводле яго слоў, «англійцаў не прымаюць ўдзелу ў падзеле Германіі». Макнейл дагаварыўся да таго, што сцвярджае, нібыта пагразаў міра з'яўляюцца не «думкі індывідуумаў ці асобных амерыканскіх або англійскіх газет», а «недасведчар Савецкага Саюза, які перааказвае адчыніць дзверы Расіі і дазволіць убачыць, што там адбываецца». Новы фарысеіскі Макнейл працягвае: «З зааказаннем адкрытай вайны скончылася і наша аддзяства мэта». А для супакойвання і традыцыйнага ашуканства свайго ўласнага народа ён заключае: «Мы тут з'яўляемся якраз тымі самімі простымі людзьмі, аб якіх гаварыў Молаты».

Макнейл і Кадаган беспаспяхова апраўдваюць заняцканне інтарэсаў народаў свету спасылкай на «парламенцкую практыку самоў Англіі».

Фарысеі-банкроты ўласнай палітыкі ў ролі выратавальнікаў свету!

Імяна яны вынашлі «неўмашанне» ў справы Іспаніі і «умашанне» ў справы Грэнцы. Дзяціль свайх яны вучаць па «Кароткай гісторыі Еўропы Саўтэйтэй, дзе напачатку разглядаецца як нейкі сімвал вэры, а аб Савецкім Саюзе сказана, што ён «сунутрана слабы». Тую-ж жваку жуе «Канспектывна анатомія свету» ў каледжах ЗША, якая называе Савецкі Саюз «какінам суахэмем» і гаворыць аб «тэндэнцыях Савецкага да папярэжня».

Ва ўраўняцях фарысеі, нібы схаманушыся, напачынаюць на нашу краіну сацыялізма які-небудзь Уругвай... А той, судзіць па табе, забавівае, што быццам-бы яму «не зразумела, ці з'яўляецца БССР дзяржавай або правінцыяй».

На картах свету чалавечтва ніколі не пажажа шпарту і дагату астравоў фарысеіства. Ім, гэтым астравам, судзіцца марнеч у багне буржуазнага распаду, а Савецкі Саюз выстаіць, нібы скала, супроць кадымунты хвалі міжнароднай рэакцыі.

Ёсць на свеце такая дзяржава — Сальвадор. А поўным тытула ён нават — Сан-Сальвадор, гэта значыць «Святы Сальвадор». Мала таго: слова «Сальвадор» азначае ні больш ні менш, як «Выратавальнік», — і ніхто іншы, як сам Ісус Хрыстос. Так у XVI стагоддзі ўспанаваў гэты захоплены шматом зямлі Іспанскія канкістадоры. Усё насельніцтва гэтай дзяржавы заняло-б толькі трэцю частку Масквы, а ўся тэрыторыя Сальвадора змясцілася-б на нашай 750 разоў. Які ёсць чыгука, банкі, прадпрыемствы ў Сальвадоры, яны належаць Злучаным Штатам і трохі Англіі. Галоўнае багацце Сальвадора — кава; яна складае 96 проц. экспарту. І калі, скажам, Злучаныя Штаты не купяць гэтай кавы (а купяць у Бразіліі), дык Сальвадор капут. Тым больш, што флот у Сальвадору не такі ўжо вялікі, каб самім вывезці каву далёка праз Ціхі акіяна (да Атлантычнага Сальвадор выходзіць не мае). Насельніцтва складаецца з індзейцаў і метысаў, а 5 проц. — белыя, памешчыкі. Мы не ведаем, хто такі прадстаўнікі Сальвадора ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый пан Кастро, але ёсць некаторыя падставы меркаваць, што ён не індзеец і не метыс.

Якую ролю адыгралі «выратавальнікі» ў мінулай сусветнай вайне? Захаваліся весткі, што пасля Злучаных Штатаў Сальвадор абавязіў вайну Японіі, і Германіі, і Італіі — усім рамам. Пасля таго ніякіх звестак з сальвадорскага фронту не паступала.

Затое цяпер штодзённа ідуць звесткі аб актыўнейшым удзеле Сальвадора ў перабудове і арганізацыі пасляваеннага свету. Сальвадор энергічна патрабуе рэарганізацыі Савета Бяспекі. Сальвадор узяў шчырдую лінію ў адносінах да Савецкага Саюза. Сальвадор жадае скасаваць пагадненні ў Тэгеране. Яліне, Патсдаме. Сальвадор супроць разбярвання і знішчэння запасаў бомб. Сальвадор не баіцца новай сусветнай вайны, бо вопыт паказваў, што з мінулай вайны ён выйшаў з часцю. Сальвадор прагна імкнецца «дапамагач» Грэнцы, Турцыі і Італіі глядзіць на іныя ўсходне-еўрапейскія дзяржавы. Сальвадор не хоча прымаць у Арганізацыю Аб'яднаных Нацый Албанію і Балгарыю, якія ваявалі супроць дзяржаў вост, а хоца прыняць Португалію і Эўра, якія дапамагалі ім. Сальвадор тут, Сальвадор там... Гэта-ж факт, што ў камісіі, якая з'яўляецца вырашаць лёс Караі, будзе ўдзельнічаць не Савецкі Саюз, а сам Сальвадор.

Якім чынам Сальвадор раптам заняў такое месца на сусветнай арне?

Перш за ўсё, гэта адбылося таму, што Савецкі Саюз зграміў фашызм і такім чынам даў мажлівасць сальвадорцам «выйсці ў людзі». Каб перамоц Гітлера наўрад ці хто пацубы-б калі-небудзь голас Сальвадора. А цяпер ён са сваімі 1,7 мільёна насельніцтва пачаў гучаць таксама, як голас Вышшагага ад імя 200 мільёнаў.

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый будавалася, як вядома, на самых высокіх прынцыпах. Аднам з такіх прынцыпаў, які заўсёды адстойвае Савецкі Саюз, з'яўляецца роўнапраўе вялікіх і малых дзяржаў. Бо мір, дружба, справядлівасць — гэта такія рэчы, якія не падзеліць — прапарыянальна ліку насельніцтва. Але, на нашчадзе для ўсяго чалавечтва, у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый запанаваў Яго Вялікасця Долар, які прапарыянальна дзельца вельмі добра.

І таму Арганізацыя Аб'яднаных Нацый ператварылася ў біржу. Дзяржавы прадаюць і купляюцца паасобку і агулам.

КУРСЫ РАБОТНИКАУ КУЛЬТАСВЕТУСТАНОУ

Пры рэспубліканскім культасветуаучылішчы імя Н. К. Крупецкай у г. Мар'інае пачаўся заняты на шасцімесячных курсах па падрыхтоўцы і перападрыхтоўцы работнікаў культурна-асветных устаноў БССР.

На курсах займаецца 200 чалавек. Створае тры аддзяленні: бібліятэчнае, клубнае і кіраўнікоў калектываў мастацка-самадзейнасці.

У 10 абласных рэспублікі зааказаліся заняты на месячных курсах перападрыхтоўкі загадчыкаў хат-чытальняў, сельскіх клубаў і сельскіх бібліятэк, якія скончылі каля 400 чалавек.

Паседжанне пэтычнай секцыі

26 лістапада адбылося чарговае паседжанне пэтычнай секцыі. Абмяркоўваліся новыя вершы З. Бандарнай і Р. Сабаленкі.

Выступалішы адзначылі, што ў вершах З. Бандарнай ёсць непасрэднае пацучцё. Але пэтычным арсенал пэтысы некалькі архаічым, пасообна вершы надзвычай рэцагнута, а вобразы — неакрэсленыя.

Новыя вершы Р. Сабаленкі сведчаць аб далейшым росце паэта. У іх больш выразна гучыць яго самастойны голас, намячацца воблік лірычнага героя — нястрымнага, прагнага да творчай працы савецкага чалавека. Р. Сабаленку не ўдалося яшчэ поўнаасцю пазнавіцца ад рытарычнасці і дэкларацыйнасці.

У абмеркаванні прынялі ўдзел М. Танк, П. Глебка, П. Панчанка, А. Зарыцкі, У. Карпаў і інш.

На паседжанні былі вырашаны арганізацыйныя пытанні. Выбраны новы склад бюро секцыі ў складзе: М. Танка (старшыня), П. Броўкі, П. Глебкі, П. Панчанкі і В. Віткі.

Маленькі фельетон

Прафесар, напэўна, пакрыўдзіцца

А. Н. Лазаны, прафесар эканомікі, падумаў: «Чым чорт не жартуе, калі бог спіць» і напісаў запаву ў Прэзідыум Акадэміі навук БССР у патрабаваннем аднавіць яго ў правах члена-карэспандэнта Акадэміі.

У мэта захавання святой ідэі мы тут павіны адзначыць, што не маем вычарнальных дадзеных наконт упамінання чорта і бога. Магчыма, прафесар прыгадаў якую-небудзь іштую пагаворку. Не выключана таксама і тое, што запаву пісаўся няогуча без фальклорнага суправаджэння. Так ці інакш, але яна была напісана і адпраўлена па прызначэнню. Члены Прэзідыума, прачытаўшы такое пасланне, маўкліва перавернуліся, паціснулі плячымі і, не адкрываючы дэбатаў, вырашылі: «Адмовіць». Запаву была звернута аўтару.

Напісанне двёрдай рукою калючае слова «адмовіць» зрабіла не зусім прыемнае ўражанне на пазнаючага сьпе прафесара. Ён спрабаваў разглядаць гэтае слова ў самых рознастайных варыянтах і спалучэннях: ў дуохоссах і без іх, вывучаў яго ў прафэсральных лексіцы і ў жылой мове прафэсара, успамінаў класікаў літаратуры і рэдкіх пісьменнікаў, але ва ўсіх выпадках яно з'яўлялася гаварыла адно і тое-ж: трыба пісаць другую запаву.

«на» для яго з'яўляецца эквівалентным «дай» для звання члена-карэспандэнта, а разам з ім і ўсе прывілегіі, якія належаць члену-карэспандэнту.

Радка які філолаг траціць на дзве літары чатыры гадзіны нястомнай дзейнасці. Але, як мы ўжо адзначылі, А. Н. Лазаны меў фелу ўсе падставы патраціць на гэтыя дзве літары 1941, 1942, 1943 і палову 1944 года.

Аднак, гэта ўсё-ж галіна мовы і зусім незразумела, чаму Прэзідыум Акадэміі навук БССР аднаўляў прафесара Лазанава членам-карэспандэнтам у якасці эканаміста, а не мованава. Тым больш, што за ўсе гэтыя чатыры гадзіны ён не было напісана ніякіх іншых работ, акрамя названых пачынаў і адных тэзісаў аб міжнародным становішчы, якія (тэзісы) наўрад ці з'яўляюцца вялікім укладам у эканамічную навуку. Трыба аддаць належнае працаздольнасці т. Лазанава. Далёка не кожнаму грамадзяніну будалося-б на падставе адных толькі запаву атрымаць званне члена-маладога навуковага супрацоўніка, а не толькі члена-карэспандэнта рэспубліканскай Акадэміі навук.

Што напісаў прафесар за апошнія 15—17 год? 8 — 10 артыкулаў для газет і часопісаў. Аліні артыкулаў за два гады! У такім выпадку кожны сярэдні журналіст мае раўняць лічыць сабе братам навукі, няват калі яго папярэдзілі, што звольш з работы за бездзейнасць.

маюць свой курс, які змяняецца адпаведна кан'юнктура. Грэнцыя—150, Турцыя—300, Францыя—328, Італія—220 і г. д. А сальвадорцы дык і курс не маюць; яны купляюць агулам на 10—20 мільёнаў за штуку. І аперацыя гэтая самая выгадная: дзесяцік сальвадорцаў з агульным лікам насельніцтва 30—50 мільёнаў пры галасаванні маюць такую самую вагу, як дзесяцік вялікіх дзяржаў з мільярдным насельніцтвам. Гаспадару застаецца толькі размяркоўваць паміж ім ролі. На сённяшні дзень «свадучая роля» даручана Сан-Сальвадору.

Аднаго разу сярод сальвадорцаў пачаліся некаторыя рознагалосці. Таму ўстаў Далес і патрабаваў вараз-жа зрабіць п'яніннае галасаванне.

— Нам трэба ведаць, як будучы галасавіць дзятаты, — дадаў ён грозна.

Парадак быў наведзены, і Далес праўдзіў патрэбную яму рэзалюцыю большасцю 31 голасу супроць 20 і пры 5, якія ўстрымаліся.

Другі раз філіпінцаў Сато нейкім чынам выступіў не з такой прапановай, як Злучаныя Штаты. На другі дзень ён ужо не прышоў, а з'явіўся яго начальнік Рамуло, які і выпраўіў памылку свайго калегі.

Самая непрыемная рэч для Долара — спрэчка, дыскусія. Трыба лямаць галаву, каб даводзіць, што чорнае ёсць белое, трэба слухаць непрыемную праўду, трэба баяцца, што праўду гэтую пацуюць сотні мільёнаў людзей, трэба на гэта траціць час. А час, як вядома, — гэта грошы. Ці чуў хто, каб на Нью-Йоркскіх біржах выступілі з вялікімі прамовамі? «Дэю-бур» — і ўсё ясна. І тут ясна: «даў-узв» — ведаеш, які будзе вынік. Вось чаму самай частай прапановай на Асамблеі бывае: — Галасавайце!

Нашы праціўнікі ў сваё апраўданне ўказваюць, што і дзяржавы ўсходняй Еўропы звычайна галасуюць разам з намі. Але не трэба быць вялікім дыпламатам, каб зраўняць з гэтым выклікаецца агульным ітарэсам гэтых краін. Калі Савецкі Саюз хоча міра, то і Польшча таксама хоча міра. Калі Савецкі Саюз больш за ўсё заікаўся, каб узяць сваю гаспадарку, то і Чэхаславакія не думае пра гэта. Значыцца, усё, што спрыяе адным, спрыяе і другім, і наадварот — тое, што шкодзіць інтарэсам адных, шкодзіць інтарэсам другіх.

Ну, а які-ж агульны інтарэсы ў Злучаных Штатаў і сальвадорцаў?

Злучаныя Штаты хочучы захапіць ва ўсіх краінах эканамічны пазіцыі, укладзіць свае капіталы; няўжо і Сальвадор таксама збярэцца ўкладваць за акіяны свае капіталы? Злучаныя Штаты ўзбройваюцца, будуць усёмі бязм, пагражаюць вайной; няўжо і Коста-Рыка са сваімі 600-тысячным насельніцтвам таксама збярэцца ісці на ўвесь свет вайной? Злучаныя Штаты хочучы трымаць у нявольніцтва каланіяльных народы, асабліва «ніжэйшыя» расы; ну, а Галіні, дзе 90 проц. непраў, таксама хоча трымаць у рабстве «ніжэйшыя» расы? Гэтыя «агульныя інтарэсы» Злучаных Штатаў і з усімі інымі сальвадорцамі. Аднак, на ўсіх пытаннях палітыка сальвадорцаў чамусьці «супалае» з палітыкай Злучаных Штатаў. Якая тут можа быць аналогія з салідарнасцю дзяржаў усходняй Еўропы?

Як вядома, сальвадорцы, праўдзішы «ў стане вайны» некалькі год, не чулі нават ніволага стрэлу. Яны сядзелі, як і мы забяспечаны. Да 15 снежня воўнасцю выкананам даручанае заданне. А з 15 снежня будзем працаваць звыш пана.

Ён з самаздаволеннем пачаў разглядаць невялікую скрынку — дэтэктарны прыёмнік, вельмі просты па свайб будове апарат, дэтэктар і адна пара навушнікаў. Наколькі просты прыёмнік, настолькі прастая і вытворчасць яго.

— Вось толькі яшчэ не вырашаны справа з коштам прыёмніка. Але дырэктар завода т. Юдзевіч у Маскве вырашае гэтае пытанне, — дадаў тав. Пумпянскі. — Як бачыце, на заводзе ўсё ў парадку.

Між тым, тэмпы вытворчасці дэтэктарных прыёмнікаў выклікаюць законную трывогу. Па словах т. Пумпянскага, аздава атрымаў заданне па вытворчасці іх яшчэ ў пачатку жніўня гэтага года. Амаў паўтара месяца было затрачана на распрацоўку канструкцыі. З і кастрычніка пачаўся выпуск прыёмнікаў. І вось прайшоў каля двух месяцаў, а прыёмнікаў зрабіла... нямногім больш тысячы.

Да 15 снежня — тэрміну, калі завод абавязваецца выканаць поўнаасцю сваё абавязанства, засталася толькі 20 дзён.

Паўстае пытанне, як можна пры такіх марудных тэмпах работы зрабіць за 20 дзён каля чатырох тысяч прыёмнікаў? Ці няма тут залішняй самазааказанасці ў кіраўнікоў радыёзавода і спадчынацы на ановь «А новь, як-небудзь выйдзе».

У сапраўднасці становіцца такое, што можна прама сказаць — вытворчасць дэтэктарных прыёмнікаў зрываецца.

Толькі тэрміновыя заады могуць праправіць справу і забяспечыць выкананне важнага культурнага мерапрыемства.

Радыёзавод імя Молатава знаходзіцца ў вялікім даўгу перад калганіскай і працоўным с'яліствам зааходніх абласцей БССР.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАЎ.
Рэдакацыя: П. ПАНЧАНКА, А. КУЧАР (нам. рэдактара), М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, М. КАЦАР, К. САННІКАЎ, П. ПАДКАВЬЯРАЎ, М. БЛІСЦІНАЎ.

Словы і справы

Словы і справы